

לישנא קלילא

סיכום בקצרה לתלמוד ירושלמי עם ביאור הגר"ק זצוקללה"ה

שבת עב. - קא: | ע"פ סדר ש"ס ירושלמי עוז והדר | גליון 29

עב ערוגה ו' טפחים על ו"ט זורעין בתוכה ה' זרעונים ואין בהם כלאים, והנה בין ב' שדות ירק בעי מרחק ו"ט, אבל בירק יחיד בעי הרחקה טפח ומחצה, ואף דאפשר לזרוע ט' מינים בערוגת ו"ט, מ"מ כיון דגראה כערוגיה, לא התיירו יתא מה' מינים, והיינו ד' בד' רוחות וא' באמצע, דכ' כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח' לשון רבים, ואע"פ דמיעוט זרעים שנים מ"מ ילפי - לר' **שמואל בר סיסרטא** כמו דזורע ב' מינים בערוגה היינו ב' משולשים בראש תור (פי' ב' פולטת ביום' שזורעים זה בזה), וה"נ יכול לזרוע ד' משולשים מכל רוח ובראש תור, ועוד אחד באמצע, והק' עליו דלא התיירו ראש תור אלא הפוגע בחברו, אך לא התיירו ראש תור ב' בחבשו' מד' רוחות, ויש לאסור א' בין ד' המשולשים, ורבי"ל פי' ידלפי מדלא כ' זרע ומדלא כ' זרעה וטרו וכו' זרעיה בה' אותיות, ע"כ ללמד שזורעים ה' מינים בערוגה, [וכר' יהודה דס"ל דכ' זרועיה' מלא ב' אותיות, ללמד על ו' זרעים בערוגה].

ר' חגי' ב' קה' א' אותיות והיינו זרעיה, ואמר ע"ע ד'כל מקום דכ' זרועיה עם ו"ו' אני מוחק, ור' חונה שהיה בקי ביתרות וחסירות אמר דיש לכתוב זרועיה' עם ו"ו.

לר' ניאי ה' מינים בערוגה היינו בתוך הו' טפחים וכפי שנתבאר במתני', ולר"ל חוץ לו' טפחים' דכיון שזורע מין א' באמצע ערוגה של ג"ט על ג"ט נשאר טפח ומחצה שבין זרע לזרע ולכן את הד' מינים שבכל קרן זורע על קרן ל"ט [- לכל היקה הערוגה של שמואל טפח ומחצה], והנה בערוגה לבדה אם היה זורע חוץ לו"ט יכול לזרוע בה ט' מינים דמלבד א"ה באמצע הד' קרנות יכול להוסיף עוד בד' רוחות [שבין הקרנות ה"ל], אבל מתני' דאמרו ה' מינים ב'ערוגה שבין הערוגות' שאין יכול לזרוע סביב הו"ט של הערוגה אלא - בערוגה אחת בקרנות ובערוגה אחת ברוחות שבין הקרנות זו זו שסמוכה לה [וסוגיא זו מתפרשת יפה ע"פ פי' הר"ש].

פי' ה"ג

פולטת שכבת זרע לתנא דמתני' טמאה אף ביום השלישי לשימושה, דאכתי לא מסרחא ש"ז שלה וראיה לולד, ולפי' לדי"ו ממתן תורה, דהנה משה ירד ביום ג' ואמר 'היו נכונים ליום השלישי אל תגשו אל אשה' ומת"ה היה ביום ו' בבוקר, יש מבני' שפירשו מיד ונמצא ה' עונות שלמות, והיינו ליל רביעי, רביעי, ליל חמישי, חמישי, וליל שישי דאם פלטה עד סוף יל שישי שפירשו, ותסתייל בבוקר, אבל אם פולטת ביום ו' טהורה, ויש טמאה ברביעי ול"ח לליל רביעי, דכיון שמשמש בבין השמשות א"ו עונה שלמה ונמצא רק ד' עונות.

עג לר' יוחנן ה"מ בסתיי אבל לדורות אזיל ע"פ ג' ימים דכל שישימשה ביום א' טהורה ביום ד', ופעמים הם ד' עונות ופעמים ו' עונות דאם שימשה תחילת היום הראשון יש לו ו' עונות טומאה, ואם בסוף יום הראשון יש לה ד' עונות טומאה, והיינו א"ו קפיד ד' עונות דמקצת עונה ככולה והיעיקר הוא ג' ימים, א"ו קפיד ד' עונות ויתר עליהן ב' משהוין, אבל לר'ע לעולם בעי ה' עונות שלמות כסני, דס"ל שפירשו משנתהם מיד ביום שלישי.

לראב"ע הפולטת ש"ז טהורה ביום השלישי דס"ל ליום השלישי' כבר טהורה היא, ויום ו'לילה היא עונה ומקצת עונה ככולה, ונמצא דיש שהיא טהורה ביום וכל שהוא [כגון המשמשת ער"ש קודם השקיעה דטהורה במו"ש], ויש טמאה ב' ימים חסר כל שהוא [כגון שישימשה בער"ש] אחר השקיעה, דיום שלישי שלה ביום ב'.

לחכמים לעולם בעי ו' עונות, ואחר ג' ימים היא מסרחת דומיא דוב, וכדכ' זאת תורת הוב ואשר תצא ממנו ש"ז.

לכו"ע בזמן מת' הפולטת בליל שישי טמאה, ונמצא **בזמן מת' הנשים היו טבו"ג**, משא"כ האנשים דטבלו ביום השלישי והעריב משמן קודם מת' מת', דכ' וקודשתם היום ומחר וכבסו שמלותם' דלמחרת כבסו שמלותם, א"ו וקודשתם' זו טבילה וכו' היום ומחר דמיד בטלו.

שלישי למילה שחל בשבת מרחיצין את הקטן בחמין ואף דרחיצה בחמין אסורה בשבת הכא שרי מפני הסכנה, א"ו קמ"ל אף

דעושה לרפואה, וכדכ' ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים' - **איכא דתני** מרחיצין את המילה ואף שעושה רפואה אבל אין מרחיצין לה גופו, ו**איכא דתני** מרחיצין את הקטן כל גופו וכן הלכה, וע"ז דמרחיצין את גופו, דתני שמואל אין מונעין לא שמן וחמין מע"ג מכה בשבת שאינו ניכר שעושה לרפואה, וכע"ז אמר ר' יוסה [דא"ל ר"ז שישנה -] מולפין מים ע"ג מכה בשבת, ואי תני מרחיצין את המילה מאי נ"מ בין גדול לקטן.

הלכה כראב"ע דמרחיצין את הקטן ביום השלישי, אבל ת"ק לקמן ס"ל דמרחיצין אחר המילה רק ביום הראשון, ולא אח"כ, דכ' ויהי ביום השלישי וגו' כואבים' ולא כתיב בהיותו כואב, והיינו בשעה שכל אבריהם כואבים ושרי אף לרחוץ כל גופו.

ציוו לילודות דכל רפואות שעושין לתינוק בחול, יעשו בשבת, ואפי' ביום השלישי שחל בשבת, ופי' שמואל מפני הסכנה, ור' יוסה הק' דמפני הסכנה אפי' יחממו מים בשבת ובמתני' משמע דמרחיצין בחמין שהוחמו מער"ש, אבל ר' יוס בר בון תני דאף מחממין לו חמין בשבת.

עוד בדין רפואה בשבת, מחמם אדם אנוטית ונותן על מכתו בשבת דאף דרך בריאין כן, ולקחת ערביבת חמין ולתת על מעיו - י"א דאסור דניכר טפי דהוי לרפואה, ולרבי"ל אף עריבה שרי.

קושרין לשון של זהורית של שעיר המשתלח שהיא בצבע אדום, ומשורק השעיר מליבן כדכ' 'אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו' וגו' - בראשונה כל אדם קשר בחלונו, והיו מתביישין אלו עלה הלבין להם מחמת עונותיהן, וקשרו פתחתו של היכל, ופעמים היה מלבין ופעמים מאדים, וחרזו וקשרו אותו בסלע שבהר שדחפו את השעיר, ולא היו ישראל יודעים אם הלבין.

עד' אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם אידימו כתולע כצמר יהיו' - יש שפי' כשנים שבין שמים לארץ מלק' ה' מאות שנה כדאיתא בירי' בברכות, וביותר מה' מאות שנה כצמר יהיו' שהוא פחות לבן מהשלג, וי"מ כשני אבות דבין כולם נמצא ה' מאות, אברהם קערי', יצחק קפי' ויעקב קמו', ואף דעולין לתקב' כבר אמרו דב' שנים של אברהם אינם מהמנין לפי דב' שנים הכיר את בוראו, ויש שדרשו' כשלג ילבינו' במקדש ראשון שהיו עונותיהן ומעטין, ולצמר יהיו' במקדש שני, ויש שדרשו' אפי' יהיו חטאיו כפי שניו של אדם, ילבינו כשלג ואם יותר כצמר יהיו, ויש שדרשו' אם עונותיהן קלים שאין לו הרבה עונות כשלג יהיו, ואם לאו כפי יהיו.

פי' ה"ד

סיכה כשתיה אף שאין ראיה לדבר אבל רמו לדבר דכ' וכתב כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו' מקיש סיכה לשתיה, **בשבת** בין סיכה של תענוג ובין שאינה של תענוג מותרת כגון לרפואה דכיון דיש סכין לתענוג, אף לרפואה שרי, ודחתן כל האוכלין אוכל אדם לרפואה, **ביו"ט** בין סיכה של תענוג ובין סיכה שאינה של תענוג אסורה, כיון דהוי מה' עינויים ולכן אסרו אפי' של רפואה, ולפי"ז הן ברייתא פליגא על ברייתא שבבבלי דמי שיש לו חטטין בראשו מותר לטון, א"ו שאינה של תענוג היינו להעביר את ההומא אף שאינה של תענוג, ולפי"ז הא דתני גבי שבת שאינה של תענוג י"ל דתני אגב יו"ט, בתשעה באב ותענית ציבור סיכה של תענוג אסורה, ושאינה של תענוג מותרת.

סיכה ושתייה בתרומה שוים באיסור לזרים וחיובו תשלומין, אבל לא לעונש ולא לקי על סיכה שאינה אלא בשעה, ורבי"ז איכא איסור ולא עונש ולא לקי על סיכה, וה"ל דמאידין תניא גבי תרומה ו'לא יחללו' לרבות את אסור ואת השוטה ללא ומו"ט אינו לוקה, ואי"ל דל"ג סיכה כיון דע"כ עיקר החי' הוא בסך, ואמרו שתייה אגב סיכה, דאי נימא דחחי' הוא בשתייה והלא אין ב' לאוין מצטרפים בהעלם אחד, והלא דואי דאכליה ושתייה מצטרפים.

איסור עשה בסביכה דכ' בידיו מעשר ו'לא נתתי ממנו למת' והנה א"י"ל דקאי בארון ותכריכין, דהלא אף לחי אסור לקחת אותם מכסף מע"ש, אלא יל"פ בסביכה המותרת לחי ואסורה למת כיון שתייה, ומינה גילף לעון תרומה ויו"כ.

פי' ה"ה

שיעורים בהוצאה, המוציא עצים כדי לבלש ביצה קלה פי' גרוגרת מביצה קלה, תבלין כדי לתבל ביצה קלה, ומצטרפין מיני התבלין זה עם זה, וה"מ מיני מתיקה, אבל אין מלח וכמון הוא למתק מצטרפין.

קליפי אגוזים, קליפי רימונים, אסטיס ופואה כולם עושים מהם צבע, ושיעור הוצאתם כדי לצבוע בהם בגד קטן שנותנים בפי השבכה, ובעי לשיעור זה, דפחות מאכא א"ו שיעור חשוב להתחייב, אף דשיעור המלבן שונה והיינו מלא רוחב הסיו וכי, דאף דחשוב לצבוע מ"מ אינו שיעור חשוב להוציא.

מי רגלים נתב' נטרון מין אדמה, **בורית** בירתה גפרית **קימוניא** קליא, כן שמו וכן **אשגל** אצרות רוח - לת"ק כדי לכבס בהם בגד קטן שבשכה, ולר' יהודה כדי להעביר את הכתם.

פי' ה"ו

שיעור הוצאה בכל שהוא - **פלפלת** לריח הפה, **עיטור** לכאב הראש, **מיני בשמים** לריח טוב, **מיני מתכות, עפר או אבני המזבח, מקק הספרים** תולעת האוכלת ספרים ומרקבת, וכן **מקק מטפחות הספרים, מפני שמצניעין אותן לגנוזן, ולר' יהודה** אף המוציא **משמשי עכו"ם** כל שהוא דכ' ו'לא ידבק בידך מאומה מן החרם' כיון דאחשיבה קרא חייב בכל שהוא. **שיעור ריח רע בכל שהוא, ואף ר"ש** דס"ל מלאשצ"ג פטור עליה, אף שאי"צ לריח רע מ"מ חייב כיון דצריך הוא להוצאה, וכע"ז מודה ר"ש באיסורי הנאה דחייב עליהם כיון דמצוה לגנוזן.

פי' ה"ז

עה המוציא קופת הרוכלין מוכרי בשמים לקיטוי הנשים אע"פ שיש בה מינים הרבה חייב חטאת אחת דכולה חזא הוצאה, וקמ"ל אף לר"א דס"ל בפ"ג דכריתות דהבא על אשתו גדה וחזר ובא עליה חייב תרת, וה"נ חזר והוציא, וס"ד בדקופת הרוכלים יחא חייב על כל מין ומין, וקמ"ל מתני' דחייב אחת.

זרעוני גינה בפחות מגרוגרת, ופי' ריב"ב ה' זרעים שכן דרכן להזרוע בערוגה, ויש ששיעורם בב' זרעים כזרע קישואין, וזרע דילונין, וזרע פול המצרי, וכן חייטים מדיות דע"י שהן תביבות, ועשו אותן כשאר זרעוני גינה שאינן נאכלים פי' זרע קישואין וכר ה"ל, דשיעורם בשנים.

חגב - לת"ק חי כל שהוא, מת כגרוגרת, וה"מ בטהור הראוי לאכלית אדם, אבל בטמא כמלא פי' הכלב, ולר' יהודה חגב טמא בכל שהוא מפני שמצניעין אותו לקטן לשחק בו, אבל חגב טהור כגרוגרת, דס"ל לר"י דאין משחקין באוכלין טהורין, והא דכ' שאמר הקב"ה לאיוב על הליוות לעת"ל 'התשחק בו כציפור' י"ל דליתין הוא דאז דכ טמא, אלא הדותר מהוראת שעה שמואן לצדיקים, ודכ' שמואל פ"ר דלמחוטר שחיטה נחשב כטמא.

צפורת כרמים בין חיה ובין מתה בכל שהוא מפני שמצניעין אותה לרפואה, שכן אשה סטיפה מין חולי מושכת ממנה, עוד אמרו דהרוצה לפרשו מדרך ארץ השמישי יאכל חלקה הימיני, אבל אסור לאכול את החלק השמאלי שמסתרו ע"י, ואם חסר כל שהוא אין לו תקנה עולמית, ולכן יתן לחלק זה בדבש המחזיק לימים מרובים.

המצניע

פי' ה"ח

המצניע לזרע או לדוגמא להראות דוגמא ללוקח, ולרפואה בכל שהוא, וכל אדם חייב עליו בשיעורו ה' זרעונים או ב' קישואים

זכר, והיינו כר' יהודה דאמן באומנותו חייב אבל לרבנן בפ"ק הגבוע שיצא בדומגא פטור.

חזר המצניע והכניס חייב ע"פ שיעורו, ופי' דה"מ בדוגמא דעבר תשמישהו, אבל זרע ורפואה חייב בכל שהוא.

הצניע זה והוציא השני אם הוציא **לדעת הראשון** חייב, **לדעת השני** פטור, ובסתמא לרבנן פטור דחזקה מדעת השני הוציא, ולרשב"א חייב דחזקה מדעת הראשון הוציא.

פ"י ה"ב

איסקופה, המוציא אוכלין ונתן על האיסקופה גבוהה ד"ט ורחבה ד"ט, בין שחזר והוציא ובין שהוציא אחר פטור מפני שלא עשה מלאכה בב"א שלא עקר ממקום חיוב והניח במקום חיוב, אלא הניח בניתים במקום פטור.

עו הוציא קופה מלאה פירות ונתנה באסקופה החיצונה אע"פ שהיא הפירות בחוץ פטור כיון דלא הוציא כולה לרה"ר, ואם אח"כ הוציא הוי עקירה במקום פטור, אא"כ הוציא כולה.

האם אמרי' כרמלית בכלים, הנה **לחזקיה** איירי מתני' בקופה של קישואין או דילועין שמקצת האוכל בפנים ומקצתו בחוץ ולכן פטור דכל דאגיד לבחוז אינו הוצאה, אבל בשל פירות קטנים חייב משהוציא כגרוגרת ויף הדקופה מקצתה בפנים, מ"מ אגד כלי שמיה אגד, **נלר' יוחנן** אגד כלי שמיה אגד דאמר ר"י סורוד מין עריבה בשטלטל בה פירות ומכאן ללכאן וזמורו דא"ל דחזקיה לא פליג ומתני' איירי כשאין דפנות ולכן אין הפירות נגרזין אחר הכלי כיון דתני קופה שיש לה דפנות, וצ"ל טעמא דחזקיה משום דאין כרמלית בכלים אלא בא"ס בלבד אבל כלים אינם חולקים רשות לעצמן, וה"ו אין הפירות חשובים אגודים בתוכה אלא בטלים לרשות שהם שם, אבל יד האדם נגזרת אחר האדם כמבואר בריש מילתין.

הוצאה שאינה גמורה, בחבילה גבוהה מ"ט שהוציא מרה"י לרה"ר פטור כיון דאין כולה ברה"י, ואף אי אח"כ הפכה מ"מ הוי מוציא ממקום פטור לרה"ר, וכע"ז הוציא קוורה מרה"י לרה"ר וקודם שיצאה לרה"ר נכנס ראשה לרה"י אחרת פטור אף אי הוציא אח"כ כולה לרה"י, מ"מ פטור כיון דהיתה אגודה ברה"י.

מעביד דרך מקום פטור, אבן גבוהה י"ט ורחבה ד"ט המשתמש מתוכה לרה"ר, ומרה"ר לתוכה חייב אף דמעביד דרך מקום פטור [מעל י"ט], דדוקא אם נח במקום פטור, פטור, ולא במעביד דרך מקום פטור, ושמואל דאמר דמעביד מקופה זו פטור, א"ל דפליג ואף במעביד דרך מקום פטור, פטור, אלא איירי בהפך הקופה על צידה.

ילה"ס **בעקר אבן מרה"ר גבוהה י"ט ורחבה ד"ט** האם הוי כמוציא מרה"י לרה"ר כיון דמתחילה היתה רה"י, וא"ד דחשיב כמניח מרה"ר לרה"י כשמניחה, וכן מרה"ר לרה"ר וה"ו ילה"ס האם הוי כמוציא מרה"ר לרה"י.

ילה"ס בנתן ה"ט מתל י"ט על תל אחר ה"ט שהיה כרמלית ונעשה ה"י, האם הוי כמוציא מרה"י לכרמלית או מכרמלית לרה"י או מרה"י לרה"י אחרת.

פ"י ה"ג

דרך הוצאה, המוציא בימינו, ובשמאלו, ובתוך חיקו, ועל כתיפו, חייב דהוי כדרך משא בני קהת שהיו נושאים בכתף, אמנם תמדה דשמא רק המוציא משא כבד על כתפו חייב, אבל המוציא גרוגרת על כתפו מ"ט הוי דרך הוצאה.

כ' ופקדת אלעזר בן אהרן הכהן שמן המאור קטורת הסמים מנחת התמיד ושמן המשחה' וילפ"ל דהני דלעיל הוי דרך הוצאה, א"נ דהוי בכלל משא בני קהת דשמן בימינו, קטורת בשמאלו, מנחת התמיד תלויה בורועו ולכא"ו הוי במרפקו דמבואר לקמן דרך הוצאה, וצ"ל דאיירי על כתפו, אמנם רש"י גריס בכתפו, ולפ"י נמצא בדכתפו חייב אף במשא קל, ושמן המשחה היה לו בצלוחית קטנה באפודתו והיינו הנושא בחיקו.

אלעזר בן אהרן שנשא את כל הנ"ל לא היה קטן אלא גדול, ונשיא לנשיאים היה, כדכ' 'ונשיא נשיאי הלוי אלעזר וגו', והיה מרכל ממונה ונקרא 'מרכל' שהוא מטיל מרות על הכל, ומה שטרח כ"כ לקחת את כל הנ"ל כיון דאין גדולה בפלטיין של מלך, כדמצניע המוציא את הדשן לושב בגדי כהונה כדכ' 'ולבש הכהן מדו בד והרימ את הדשן' ואף הנ"ל שכלול, אלא שאין גדולה בפלטיין של מלך.

המוציא שלא כדרך הוצאה פטור, כהמוציא לאחר ידו ברגלו בפיו, במרפקו, באזנו בשערו, באפודתו אוזו חלול כשפיה למטה, בין אפודתו לחלוקו, בחפת חלוקו פי' כפפל החלוק למטה עושטין לו שפה, במעלו, בסנדלו.

פ"י ה"ב

עו **חיוב במעשה ששינה ממשבתו**, צרר מעות בסדניו והתכוין להוציא לפניו והוציא לאחריו, פטור דנתכוין לשמירה מעלה ועלתה בידו שמירה פחותה, והוי כמתעסק, אבל המתכוין לאחריו ובא לפניו חייב דנתקיימה מחשבתו לשמירה יותר משחשב, **ואמרו הך רישא וסיפא במח' תנאים** ומ"ד דפטר ברישא ה"נ פטר בספיא, ומ"ד דחייב בספיא ה"נ חייב ברישא, דהנה תנן בכריתות העושה מלאכה בשבת ואינו איזו מלאכה נעושה לר"א חייב אחת, ור"י **פטר** דאינו חייב עד שיוודע לו במה חטא, דכ' 'אשר חטא בה' עד שיוודע לו במה חטא, י"א דנח' בעושה מלאכה מב' שמות כגון שאינו יודע אם קצר או טוח, א"ו אינו יודע אם ליקט ענבים או תאנים, ובהא פטר ר' יהושע שלא ידע איזו מלאכה או באיזו מין קצר, ור"א דנח' בשם אחד, ע"כ רישא כמ"ד דנח' בב' שמות וקמ"ל דבכה"ג פטור כר"י, אבל למ"ד בשם אחד מח' תק' מהו קמ"ל רישא, ומאיךד סיפא דחייב ע"כ כמ"ד בשם אחד נח' וקמ"ל כר"א דחייב.

באמת [והיינו הללמ"מ] **אשה הוצגרת בסניר** כעין מכנסים לצביעות, ותלתה בהם דבר חייבת בין מלפניה ובין לאחריה, שכן ראוי להיות חוזר סביבה.

מקבלי פיתקין ממוני המלך הנושאים פתקים על מנין גיבורי וחילוי, ובית אוצרותיו, ובא להם לאחריהם - **לת"ק פטור, ולר' יהודה** חייב דומיא דסניר.

פ"י ה"ה

המוציא ככר לרה"ר חייב, **ושנים שהוציאו** כשכ"א יכול להוציא לבדו - **לתנא דמתנ' ורבי פטורים** דכ' בחטאת 'בעששתה' היחיד חייב, אבל שנים ושלשה פטורים, **ולראב"ש** חייבים, וכשאמר לו רבי ששמע מאביו ר"ש דפטורין, השיבו ראב"ש קיימש את אביו בעמידה דרך רגלי יותר ממה ששימש בישיבה את רבו ר' יעקב בר קודשי, [אבל אי"ל את א"ש, כיון דר"ש לא היה רבו של רבין], עוד אמרו שהיה ראב"ש נכנס לבית הועד היו פניו של רבי מקדירות, ואמר לו אביו רשב"ג דראב"ש מנצוח לפי שהוא ארי בן ארי ואתה ארי בן שעלע ממתת ונעונוהו אמר כן, עוד אמרו כשמת ראב"ש שלח רבי לישא את אשתו, וא"ל כלי שנשמתש בו קודש לא ישתמש בו חול.

שנים שהוציאו **וזה אינו יכול וזה אינו יכול** - **לת"ק** חייבין דיש מעשה לכ"א, **ולר"ש** פטורים.

המוציא אוכלין פחות משיעור בכלי, פטור אף על הכלי שהכלי טפילה לו, וה"מ באוכלין הצריכים כלי כתותים שי"א להחזיק ללא כלי, אבל אוכלין שיכול לקחתם ללא כלי חייב על הכלי.

המוציא את החי במיטה פטור אף על המיטה משום דחי נושא את עצמו.

המוציא את המת לכו"ע חייב, ואף לר"ש דפטר להלן בכזית מהמת. דמודה ר"ש דהמוציא ריח רע בכל שהוא כיון דצריך לסילוק הריקון, וכן מודה ר"ש באיסורי הנאה ה"ה צריך להוציא את המת לקבור, והא דנתן **המוציא כזית מהמת או כזית נבילה או כעדשה מהשרץ לת"ק חייב, ולר"ש** פטור, י"ל דאיירי במת עכו"ם המותר בהנאה ואי"צ לקבור, והא דחייב איירי כשצריך ללכלבו, והא דפטר ר"ש כיון דבעי כמלא פי הכלב, ולפי"ו טעמא דפטר ר"ש לאו משום מלאשצ"ל, ולפי"ו צ"ע מנין דר"ש ס"ל הכי.

עו **המוציא חצי כות מהמת, והציץ זית מנבילה ופוחת מכעדשה מהשרץ לרבנן** חייב וכגון שנתמעטה הפוחת **עו"ז** דאלה"תק דבשלמא כזית אהני דאם יוציא את המת לא ישאר כזית ויטמא את הבית, אבל חצי כזית מהמת מאי אהני, ולר"ש פטור ואיירי במת עכו"ם שאין בו ריח דר צריך ללכלבו אבל אלה"ת הלא הוי צריך גופו, ועוד דמדה ר"ש באיסורי הנאה.

פ"י ה"ו

מלאכות שלא כדרך, הנוטל ציפורניו זו בזו או בשיניו, ר"א מחייב חטאת משום גזוז, ולחכמים הוי שבות וליכא חטאת דאין דרך גזיזה בכך, ואינו מתחייב אלא בקוסטל מספרים, וה"מ דנח' בנוטל את של עצמו, אבל בנוטל של אחרים בידו או בשיניו אף לר"א פטור כיון דמאוסים ואינו יכול לאמן ידיו ליטול יפה בלא כלי, ועוד שאין דרך לעשות כן ואינו דרך מלאכה, וכן נח' ר"א וחכמים בתולש בידו שערו שפמו וזקנו.

וכן נח' ר"א וחכמים בגודלת האם חייבת משום בונה או דאי"ז דרך, [ויש שקוראים לקלעיתא בנייתא], ור"ז הק' מ"ט אינה חייבת משום אורג, והא דפליג ר"ז על שמואל דהקולע ג' ימימן ביום חייב משום אורג ואמר ר"ז דחייב משום טווה, י"ל דשאני שיער מרובה דחייב משום אורג, אבל במעט שערות חייב משום טווה דנראה כעושה חוט.

וכן נח' ר"א וחכמים האם הכוחלת חייבת משום כותבת, והפוקסת טחה פיה וזכקה על פניה וכושלתוהו מאדים הבשר האם חייבת משום צובע, ורבנן דפטרי, משום דאין צביעה באדם.

הגודלת כותבת בהמה לכו"ע פטור דאין דרכה בכך, וכדאמרו הדעושה פסיקא רצועה רחבה ללב או לנוי או לתלותה בצואר הבהמה טהור משום דהוי משמשי כלי בהמה וטהור, ולכל ולנוי אין הדרין בכך, וה"מ דטהורים בידעשטין, אבל במקופלין בין באדם ובין בהמה טמא.

התולש מעציץ נקוב - **לת"ק** חייב דהוי כמחובר ע"י הנקב שטריח הלחות חיקיקע, ור"ש פטור, והתולש משאינו **נקוב** לכו"ע פטור - **לר'** יצחק **בן ארינון** מח' ת"ק ור"ש כשלא תלש כנגד הנקב, אבל כנגד הנקב לכו"ע חייב, **אבל ר' ירמיה** ס"ל דנח' כנגדו הנקב, כיון דהסתפק האם עציץ העומד בארץ ונקב בציודו חייב במעשר או לאו, [אבל לר' יצחק היא מח' ת"ק ור"ש].

חילוקים בין עציץ נקוב לשאינו נקוב, תניא בפ"ו דכלאים דאין בין עציץ נקוב לשאינו נקוב אלא לענין **הכשר וזעים**, דאין הכשר וזעים אלא בתלוש, והק' הלא איכא חילוק **דעציץ נקוב מקדש בכרם** דאם זרע ירק בעציץ והכניס בכרם, אוסר את הכרם כדיון ירק הרוצח בכרם, וכן **התולש מעציץ נקוב בשבת** חייב חטאת משום עוקר דבר מגידולו, ומאיךד התולש משאינו נקוב פטור, אבל י"ל דאתאי א"ש דעציץ נקוב אינו כמחובר, ורק לענין הכשר וזעים מודה ר"ש דהתורה ריבתה בטהרת זרעים דכ' 'וכי יפול מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע' וגו' טהור הוא, ומכאן דאין הכשר במחובר, וילפ"י מריבוי לשון זרע לרבות עציץ נקוב.

הזורק

פ"א ה"א

עט הזורק מרה"י לרה"ר, או מרה"ר לרה"י, חייב והיינו תולדה דהוצאה.

הזורק מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע - **לר"ע** חייב ויתבאר בהמשך בשי', **ולחכמים** פטור, וש"מ דזורק לאו תולדה דמושט אלא תולדה דהוצאה. כיון דלרבנן להלן ה"ב המושיט מרה"י לרה"י דרך רה"ר חייב אבל בזורק אינו חייב אא"כ נח, ואפ"י לרבי"ז דס"ל להלן קלוטה כמי שהונחה דמי מ"מ ה"מ ברה"י, אבל ברה"ר ל"א קלוטה ולכן הזורק מרה"י לרה"י דרך רה"ר פטור.

קלוטה כמי שהונחה, הזורק מרה"ר לרה"י, לחכמים חייב כשנח ברה"י, ולרבי קלוטה כמי שהונחה - **ואמרו בשם רב** דה"מ דחייב רבי ברה"י מקורה, **ומר' יוחנן** דלהלן מבואר דחייב רבי אפי' ברה"י שאינה מקורה.

הזורק גט לאשה העומדת בראש הגג כיון שהגיע לאויר הגג מגורשת, ואמר ל' יוחנן דה"מ אם הגיע לאויר מחיצות, והשיב ר' יוחנן דאל' דמתני' רק כרבי דאויר מחיצות כממשן, כיון דלא נח' רבי וחכמים בגיטין, ומהא דלא השיב ר' יוחנן דשאני גג שהוא אינו מקורה, ש"מ דלא ס"ל לחלק בין מקורה לאינו מקורה, **והטעם דמדומים חכמים בגיטין** דשאני שבת דכ' 'ואל תעשה כל מלאכה', ולא הוי מלאכה אלא בעקירה ותנהג, ואי נימא לקלוטה כמי שהונחה נמצא דלעשת המלאכה מאיליה, אבל בגיטין כ' 'ונתן בידה' והיינו ברשותה.

דעת ר"ע דחייב בזורק מרה"י לרה"י דרך רה"ר חייב - **לשמואל** ה"מ דחייב ר"ע תנן י"ט דס"ל דטעמא דר"ע משום דקלוטה כמי שהונחה ה"מ תוך י"ט שהוא הרי"ה, אבל למעלה מיי"ט אסור מדרבנן, **ולר"א** אף למעלה מרי"ה חייב, דאמר ר"א דליף ר"ע **מהעגלות** שהושיטו קרישים מזה לזה דרך רה"ר והיו למעלה מיי"ט והיינו טעמא דרבנן דחייבו במושיט, ומ"מ לרבנן לא ילפי' זורק ממושיט, ולפי"ו גרסי' להלן 'כיצד' ב' גזוזטרות וכי' אבל לשמואל לא גרסי' 'כיצד', ונ"מ א' טעמא דר"ע משום דאמרי' קלוטה ברה"ר, או משום דילפי' מעגלות **בזורק מרה"י לרה"ר ונוכך בתנ"ד** **זחוקיה** פטור מן חטאת כיון דלא נח אי"ז שנג, ולר"ע א' מטעם קלוטה חייב, ואי משום דילפי' מעגלות ה"נ דפטור לר"ע.

ציורף רה"י וציורף מקום פטור לרה"י, ורק ברה"ר למעלה מיי"ט, אם תפול ותנוח תוך ד' אמות פטור, ואם יותר מד' אמות חייב, כיון דמקום פטור אינו מפריד בין הרה"ר, אבל הזורק ברה"י לרה"ר דכ' 'ואף אי מצטרפים לד' אמות, דשאני רה"י שאם ינוח, נח הוא ברה"י, אבל במקום פטור נח הוא ברה"י.

לר' יהודה הזורק מרה"י לרה"ר ואזיל ד' אמות ברה"ר חייב שתיים דס"ל כר"ע דאמרי' קלוטה ברה"י, ומוליק ד' אמות

ברה"ה הוי אב בפנ"ע ולכן חייב גם על ההולכה, והא דלא תני בכלל גדול ארבעי מלאכות שבת, כיון דלא מנו דבר שניח בו, וטעמא דר"י דילפי' מתופרי היריעות שהיו זורקין המוחץ מן הצד דרך הר"י ולא על היריעות הדוי כרמלית.

פ"א ה"ב

פ כיצד והיינו למ"ד לעיל דגרסי כיצד, **ב' גוזזטראות** זיוון היוצאים ממחלתיים זו כנגד זו ברה"ה בני צדיד הר"ה, והם הר"י שהם גבוהות י"ט ברוחב ד"ט, המושיט הזוורק מזו לזו פטור דלא מצינו בענין מריי זריקה והושט דרך רוחב הר"ה, אלא היו ד' העגלות של שני מריי הלכות זו בצד זו, והיו מושיטין דוקא מזו לזו שאחריה [ולא יעקב כדי לא לנהוג בזיון בקדשיים] - **לרב גרסי' מותר** כיון ומעבר דרך מקום פתו, והיו"מ כשהם ב' הר"י של אדם אחד], ו**לשמואל גרסי' פטור אבל אסור** דס"ל לעיל לדמעה מ"ט גזרו חכמים אטו מעביד תוך ט"ו, א"ד דילמא נפיל ברה"ה.

ב' גוזזטראות באותו צד של הר"י הזורק פטור דלא מצינו זריקה כעין זו במשכן אבל **הַמוֹשִׁיט** חייב כדמצינו בעגלות שהיו זה אחר זה - **ד"ה דא"ה** דהייב כשרה"ר **מקפת מכל צד פי'** תחת גוזזטראות הר"ה, ונמצא מעביד דרך הר"ה, ו**י"א אפי' הר"ה מקפת** ואף דחתח הגוזזטראות היו כרמלית והוי צדיד הר"ה, מ"מ חייב, דומיא דמעביד דרך מקום פטור דהלא העגלות היו למעלה מ"ט.

ר' מיישא אמר דחייב הושטה נאמר דוקא ע"י שנים, ואף דבכל מקום שנים שעשו פטורים, מ"מ כך היה במשכן וזו צורת המלאכה, וביארו תוס' בשבת דלאו היינו עקרי ביה והנחה ביה, כיון דכה"ג פטורים, אלא בעי דוקא שהוא יניח, ובעי נמי שיתן ביד חברו ולא שיתח ברה"ה, והקי' דהכא בעי שנים לחומרא, ות' דמ"מ כך היתה עבדת הלויים.

חולית הבור עפר סביב הבור המצטרף עם הבור לרה"י, וסלע הגבוהים י"ט ורוחבים ד"ט, הנוטל מהם והנותן על גבן חייב, כיון דחולית ואויר הבור מצטרפין לד"ט, וה"מ אם העומד מרובה, והנה פשיטא דבעי עומד מב' צדיד הבור ופי' בבבלי משום דבעי שיהא ראי' לניהי שם דבר, ושיהא עומד מצד אחד מרובה דלי"א עומר"ר כיון ב' צדיים אלא מצד אחד, אבל ליה"ט האם בעד מב' הצדיים עומד מרובה, או צד א' מהני'.

תנן במתני' על חולית הבור והסלע 'פחות מכאן פטור' ותני בתוספתא תוך ד' אמות פטור, חוץ לד' אמות חייב א"ל דאיירי בגבוהין י"ט ורחבין ד"ט, כיון דהוי רה"י, וכן א"י"ל בגבוהין י"ט וא' רחביה ד"ט, כיון דככה"ג מותר לכאן ולכאן ובלבד שלא יחליף מהר"י להר"י דוכן, וכן איפכא, אלא איירי דליכא י"ט ולא ד"ט, בצדיד רה"ר דבטל להר"ה, [אבל באמצע, אמר ר"ח דכל שמעכב את הדרך היו כרמלית ותק' מ"ט חוץ לד' אמות חייב], ואמר ר' יוחנן דפחות מכאן דמתני' גרסי' מותר.

פ"א פטור מותרו, תנן בעדות **המפיס מורסא בשבת** אם לעשות פה חייב משום בונה, ואם להוציא ליהא פטור דהוי מלאכה שאי"צ לגופה דלא איכפ"ל אם תחזור ותסתם מיד, ומשום צער התירו, ואמר ר"י דגרסי' מותר, **הצד נחש בשבת** אם מתעסק חייב, וכיכשוש פטור, והיינו מותר, ואם צריך לארס לרפואה חייב, והוכיח ר"י דע"כ גרסי' מותר, כיון דתני שאיש ישכנו ותני **צריך לרפואה חייב** וע"כ דשלא ישכנו א"צ לנחש, ובהא ודיא שרי מפני הסכנה ובתוס' בשבת כ' דאף בלי סכנה שרי משום צער, [ומבואר בסוף המשנה שם לפסטים ארוניות שהן טהורות באהל המת, וטמאות מבאד].

פ"א ה"ג

הזורק ד' אמות כותל למעלה מ"ט כוורק באויר ופטור, **ולמטה מ"ט** כוורק בארץ וחיייב.

הא דזורק למעלה י"ט ככותל פטור, ואיירי בדליכא חור, אבל כשנח בחור, באנו למח' ר"מ וחכמים גבי פתח העשוי כפיפה, דלר"מ כל שיש בו לחוק חור כפתח ד' גבובה י"ט, ולחכמים רק כשהי' על ד' על ד' חור חור, ולחכמות י' ליכא ד"ט על ד' ד"ט הר"י"ז כסתום, ואי"ל דאירי ככותל משופע ולא נח שם, אלא איירי בדבילה שמינה שניטוחה נדבקת ככותל ואין סופה לידו.

הנה במבואר בכלאים דגפן יחידית אוסרת זרעיה בו' פסחים, וכרס שב' ב' שורות נפנים אוטר כב' אמות, ואם שני אחת נטועה במדרגה י"ט ס"ל לר"א דאין מצטרפת עמהם שני אמות אחת, ואמרו דאף היהת המדרגה בשופע, והיה בין הגפנים אפי' ט' נחשבים אחתה קבוח. י"ט אין מצטרפים, משום דשיפוע המדרגה נחשב כלמעלה, ולס"ד דאיירי בשופע ופחות מ"ט חישב כלמטן הא דל"א דשיפוע המדרגה כלמעלה, י"ל דשאני זרעיהם שהם תוך המדרגה והכא נח על המדרגה, ואכן אם נח בחור הוי כורעיה ונימא דשיפוע המדרגה כלמעלה.

הזורק ד' אמות בארץ חייב, **זרק לתוך ד' אמות ונתגלגל חוץ לד'** אמות פטור, ואיירי במקום מדרון ואינו מכווח,

והא דתני סיפא **הזורק חוץ לד' אמות ונתגלגל לתוך ד' אמות** חייב ע"כ דנח קצת קודם שנתגלגל, וקמ"ל אף דסופו להתגלגל.

פ"א ה"ד

הזורק בים ד' אמות פטור דים הוי כרמלית, ואפי' זרק בכל הים פטור.

רקק מים חריץ ברה"ר שיש בו מים, אם רה"מ מהלכת בו והיינו עד י"ט בגובה הרקק, הזורק ד' אמות שם חייב דאי"ז כרמלית, ואף אם היו ב' רקקים ובאחד היו הולכים רק כשהרבים נדחקים, מ"מ הזורק בתוכו ד' אמות חייב ואי"ז כרמלית, אף דבעלמא אין הרבים הולכים בו, [ש"מ להאי חי' מדכפל התנא ושנה לרין רקק ברה"ר].

פ"א ה"ה

פ"ב הזורק בים, הזורק מהים ליבשה כרמלית להר"י או איפכא, וכן מהים לספינה כרמלית לה"י או איפכא, או מספינה לחברתה פטור אבל לכתחילה לא יטלטל, ודבנן אסרו לטלטל מכרמלית לרשות אחרת.

ב' ספינות שאינם קשורות אע"פ שמוקפות פי' סמוכות זו בזו, והן של ב' בנ"א אין מטלטלין מזו לזו כיון דעשויות להתרחק לא מהני עירוב.

ב' ספינות קשורות זו בזו, מטלטלין מזו לזו, ואף אם קשורות **בגמיי** שאין קשורות כ"כ בחזק, שלא תנוע ותנוג, א"נ אפי' דסופן להיפסק זו מזו, מ"מ כל שהן קשורות השתא שרי, **וה"מ אם עירובן** דבלא עירוב אין לטלטל בב' ספינות של ב' בנ"א.

ר' חזיה אמר בשם ר"א דה"מ כשאין ד"ט בין ספינה זו לזו אבל אם של ד"ט היו כרמלית ביניהם, כ"כ שיש ביניהן כרמלית אסור, שמא נפיל ואתי לאתויי לרה"י, וס"ל דאפי' אין לספינה מחציה י"ט ולכן אי איכא ד"ט נמצא מטלטל בכרמלית, **ור' אימא אמר בשם ר"א דאפי' יש ביניהם ד"ט**, וס"ל דה"מ כשיש לספינה י"ט מעל המים, ונמצא מטלטל דרך מקום פטור כיון דאף כרמלית אינה אלא עד י"ט.

ספינה גבוהה י"ט אין מטלטלין מתוכה לים ומיהים לתוכה, ואמר ר' יהודה דאם היתה הספינה עמוקה י"ט ושוקעה במים ואין חוץ למים י"ט, אין מטלטלין מהים לתוכה, אבל מטלטלין מתוכה לים מפני הסכנה שישארו שם מי שופכו, [אבל אי"ל משום דאין י"ט דא"כ גם מהים לתוכה שרי].

סלע שבים גבוה י"ט, אין מטלטלין מתוכו לים ולא מהים לתוכו, ואם הוא פחות מ"ט מותר ואף שיש סבלע עצמו י"ט, והא דאסר' ליה עמוקה י"ט אי"ל משום שיש בה י"ט, אלא לפי שהיא עפולה ויורדת תמא"כ סלע העומד במקומו.

הנה תניא בסיפא דהך ברייתא דמטלטלין בסלע עד בית סאתים, א"ל דקאי על הסיפא בסלע שאינו גבוה י"ט כיון דסלע הוא כרמלית ואין מטלטלין בכרמלית אלא ד' אמות, אלא קאי על הרישא דאיכא י"ט בסלע והוי רה"י, ושרי עד בית סאתים, דיותר מכאן הוי כמחציה המוקפת לזרעיה שאין מטלטלין אלא ד' אמות וכיון קרפף אם הוקף ליהה מטלטלין בו אפי' יותר מב"ס, אבל אם הוקף לזרעיה מטלטלין רק אם אין בו ב"ס, והי"נ סלע זה אינו עשוי לידרה.

הא דשדאין י"ט בסלע מותר לטלטל מהים לסלע ומסלע לים, **דאין מטלטלין מכרמלית לכרמלית** מ"מ כיון דהים מקיף מכל צד חשיב ככרמלית אחת, וספינה אע"כ דהים מקיפה מכל צד, מ"מ כיון דעפולה ויורדת חשיבה כב' רשויות.

טלטול מהר"י לכרמלית דרך מקום פטור, נסר חוץ לספינה שאין בו ד"ט, **לר' המוננא** מותר ליישב בו ולעשות צרכיו בשבת דהוי מקום פטור, ונמצא דמטלטל במקו"פ לכרמלית, ואף שופכין שבספינה מטלטל דרך נסר זה, **ולר' מנא** אין לטלטל מהר"י לכרמלית דרך מקום פטור, והקי' דהלא התבאר בנעץ קנה ברה"י דאין להחליף מרשות לרשות דרך מקום פטור, ואם היה תיבה פחותה שרי כיון דאמרו גזו אחת, ונמצא מטלטל מתה"ה לרה"י, [וכן ס"ל לר' יצחק שהורה לעשות הל העשוי חתיה הג"ל כשמפליג בספינה], **ור' בון** אמר דאפשר ליתן אפי' רק נסר תוך ג"ט שיש בו רוחב ד"ט וחוקק בו טפח ברוחב ד"ט ונמצא דאיכא דע"ד פסחים, ואמרי' גזו אחת משיחא, והא דבעי ג"ל סמוך לספינה אמר ר' יעקב דתנן ג"ט הוי כספינה ונמצא הולך כמחומר למחיצה, א"נ ר' יעקב קמ"ל דשרי לעשות צרכיו סמוך לספינה דחשיב מקום פטור משום דלא ניחא תשמשיהו שם.

פ"א ה"ו

פ"ג על חייב חטאת אינם חייבים עד שתהא חטאתן וסותפן שגגה, ולכן הזורק מהר"י לרה"י בשוגג ונזכר שהוא שבת, לאחר שיצא מידו קודם שח, פטור, [וכע"ז] אם קלטה אחר או כלב או נשרפה פטור דלא עביד איהו הנחה], וכן זרק

לעשות חטאת באדם או בבהמה, וזכר קודם שנעשית החבורה, פטור, והיינו שזכר והוידי במעשיו, אבל אם חזר בו חייב קרבן כיון דאזיל"י אחר מעשיו, דהוי כוורק חץ ולאחר שזרק חזר בו והלא אינו פטור מסקילה בכה"ג.

הא דבעי שגגה מתחילה עד סוף, לר' יוסה ב"ח דוקא שוגג ומזיד בל"ת שלא דעו דדבר זה אסור, ולריב"ל אפי' שוגג ומזיד בכרת, ותניא דמסייע דכ' את ה' הוא מגדף ונכרתה' וכ' לעיל מיניה 'תורה אחת יהיה לעושה בשגגה', **ולפי"ז** המזיד בלא שוגג בכרת מתירן ולוקה על הלאו ומביא קרבן על שגגת הכרת, וכן ס"ל לר' אבהו.

מתעסק בשבת פטור וכגון חשב לקצור חצי גרוגרת וקצר גרוגרת פטור, אבל המתעסק **בחבלים ועריות** חייב כגון האומר שאוכל חצי כזית ואכל כזית, או האומר שמתחמם בעורה והערה בה חייב ואמרו בבבלי שכן נהנה בגרונו בכזית, וכן בעריות.

הבונה

פ"ב ה"א

הבונה המכה בפטיש ששגנו בכלל גדול, שיעורם בכל שהוא, כהמסתת את האבן, יש שמיישרים ויש שעושים בה חריצים, חייב וכן הקודח, וכן המכה במעצד, דכל העושה מלאכה ומלאכתו מתקיימת בשבת חייב.

מצינו **בונה במשכן** שהיו נותנים קרשים ע"ג אדנים, ואף שהיו נוסעים לשעה, מ"מ היו נוסעים ע"פ הדיבור, ויש שהק"א אלא הבטיחם הקב"מ שיכניסם לא"י ולכאז היו בנין לשעה, ולעיל בפ"ו ההבאר דלא"י בנין לשעה וחיוב בנין.

מהא דילפי' בונה מקרשים באדנים **ש"מ** **בלבניו** **המצד** **הוי בנין** אף שאינו זה ע"ג זה, אבל אין להוכיח דבנין ע"ג כלים הוי בנין, מהא נותן את הקרשים באדנים, כיון דהאדנים היו חלולין ונכנסו הקרשים בקרקע והוי בנין בקרקע.

אחד מביא את האבן ואחד את הטט, **לרבנן** המביא את הטט חייב, **ולר' יוסי'** שניהם חייבים כיון דאבן בלא טט נמי הוי בנין, ומ"מ אף לרבנן הנותן אבן ע"ג טט חייב דהוי בונה, אבל הטט לבד פשיטא דאי"ז בנין, וכן הנותן אבן בראש הדימוס חייב כיון דבראש הדימוס אי"צ טט, וכן העושה דפי' לחזקת הקורות, והעושה ספיין סיפי הבית חייב משום בונה.

חייב משום מסתת, הקודח באבן בעץ או בעמודים, או מחתך אבנים או עמודים חייב משום בונה.

לרב ירמיה המרכיב מיטה של צורפי נחושת שהולכין מעיר לעיר למלאכתן ונושאין עמם מטה העשויה פרקים פרקים, חייב **משום בונה** דאף שאינם קבועין מ"מ היו דרך בנין, **ולר"ז** אינו אלא כנוטל מלבן ונותן ע"ג לבנים דאינו גבול לרבנן ליתן מיטה של כ"ט, ור' המנונא הורה לריש גלותא להיתר מיטה של פרקים בשבת אפי' לכתחילה, יש שאמרו דהמורה להיתר לא שנה ושלא שימש, ויש שאמרו דמאן דהורה להיתר היינו כרשב"ג דלהלן, דהתיר ליטול ולהחזיר ברפוי.

פ"ד תקיעה וחיבור, לוחין שבספינה ושבעריסה כעין מיטה של גילה ו**בנקליטי המיטה** ב' עמודים ומניחין עליהם כלונס ומשליכין עליו סדיו, ורגל השולחן ויד הסכין שבראשו, **לת"ק** לא יחזירו, ואם החזירו פטור, ואם תקע בחוק חזיר, **ולרשב"ג** אם היו רפוין והנקבים הם גדולים, נוטל ומחזיר.

תני הג"ל כשהם **קבועים** במסמרות ואין מתפרקין הוו חיבור לטומאה ולהייה שאם יהיה על הספינה אף הלוחין בכלל, **תקועין** בחוק אינו חיבור ממש ולכן לחומרא הוו חיבור לטומאה ולא לזאה, **והניטלין והיניתין** אינם חיבור אף לא לטומאה, **והא דהנוקע בשבת חייב חטאת א"י** ל' דשאני טומאה דרובין של לוחין להתחבר וכל שלא קבע במסמר אי"ז חיבור, אבל בשבת תקיעתן היא גמר מלאכתן וחיבי משום מכה בפטיש ולא משום בונה.

המרכיב קרן עגולה חייב פי' קרן שיש בו נקבים ככברה, ומכניסים בהם חלילים ומוציאים מכה קולות, וצריך מעשה אומן לתקוע בנקבים בחוק, וקרן פשוטה פטור כיון דמכניסו בריות, ודרבנן לפרקן תמיד.

דרך בנין מלמטה למעלה, **קני מנורה** שיוצאין ממנה קנים לנרות, ונוטלין ומחזירין בשעת הצורך חייב משום בונה, **וקנה של ציידין** פעמים צריכים קנה ארוך ופעמים קצר, פטור לפי שתחובו מלמטה למעלה ואין דאין קנין אלא עליון ע"ג תחתון ולא להיפך, והא דהחופר בחולות חייב אף שהוא מולמלה למטה הוא דאינו לשעה וכל שהוא דרך קבע לא נ"מ א"י הוא מלמעלה למטה, י"מ דמיה לפי' חילוק בין קני מנורה לציידין, ודשאני ציידין שהוא לשעה.

החזרת הריסני בשבת יויט, המלחין את התריצין מחזיר את הריסני. הדיינו לולתו הבית או החנות אמר שמואל דחייב משום בונה, הא דב"ה התירו ביו"ט אף להחזיר תריסני משום צורך אויב, אבל לב"ש אין נטולין, ותקן כיצד בדבר שב"ה התירו שמואל חייב, אבל י"ל דשאני יו"ט שהתירו סופן משום תחילתו ואם לא יתירו להחזיר, יבואו שלא לפתוח כלל וימעטו בשמחת יו"ט, ור' אחא ת"ב דב"ה לא התירו להחזיר כ"צ וכר"ש דלהלן, וה"מ דהתירו ב"ה כשאין פתח אחר אבל כשיש פתח אחר משמשת בו.

מלאכה שלא עשה כ"צ, הגורד בעץ והוי תולדה דממחא הקודח והקוצץ, **לחץ** כ"צ, הדעושה מקצת המלאכה ככולה, **ולר"ש** אינו מתחייב אם לא עשה כל צורכו, דר"ש לא עבד כל המלאכה ככולה.

תיקון למלאכה, לרשב"ג אף המכה בקורנס על הסדן חייב מפני שהוא מתקן מלאכה פי' עשעה כן בשעת מלאכה ומצא מאמן ידיו, אבל המאמן ידיו לצקור במגל פטור, דשאני הכא דמרגיל עצמו האם ליתן מכה גדולה או קטנה, וכר' יהודה הדשוט מכה על חוטי השתי, ומקטקט מכה על חוטי הערב שלא היו מתוח מידי חיי"ב מפני שהוא מתקן את המלאכה, וה"נ הוי תיקון מלאכה.

פי"ב ה"ב

חורש והמנכש המקרסם קוצץ ענפים יבישם מהאילן לתקנו והמזרד ורזין לחין ואף שהן לחין עפמיים שהן מרובים ומכחישים את האילן, חיי"ב בכל שהוא.

חרישה היתה במשכן שהיו חורשין ליתן סממנין, ושיעור כל שהוא דחיי"ב בחרישה, ו"א כדי ליטע גרגיר זרע כרישה, וי"א כדי ליטע זכרותה של חיטה גרגיר חיטה וקטן משל כרישה. **שיעור הוצאת בורעים**, קישואין דילועין וחיטים מדיות בשנים, והטעם בחיטים דלא מתחייב בכגונות דהם חביבות.

המלקט עצים לתקן כל שהן, **להסיק** כדי לבלשל ביצה קלה, **והמלקט עשבים לבהמה** כמלא פי הגדי, **ולתקן** כל שהוא כמלקט עצים, והק' הלא כבר שנו לתקן בהניל, ומלא פי גדי בפרק כלל גדול.

פי"ב ה"ב

פה הכותב ב' אותיות חייב בין בימינו בין בשמאלו בין משם אחד בין משני שמות, ואף הכותב סימניות, ופי' ר' יוסי דכותב ב' אותיות חייב משום רושם שהיו רושמים על קרשי המשכן לדעת על הקרש שהוא בן זוגו וכדלהלן. הכותב מתחייב בכל לשון, ואף הכותב אלף ואלפא ביוגתי חייב וכר' יוסי דחייב משום רושם.

קרשי המשכן היו עומדים במקומם, ולא השתנו בין למעלה ללמטה כיון שהיו עשויין בקולמסין ראש חד למהט, ולא היו מחליפים את פנים בשל בחוץ. לפי שהיו טבעות, ולא היו מחליפים את מקומם דס"ד דכל זוג היה רושם את אותו סימן, כיון דהיה רושם עליהם סימן אלכסון, **והטעם דבעי במקומם** דכ' והקמת את המשכן כמשפטו, ומשפט הקרשים היינו דקרשי של צפון יעמוד בצפון וקרשי דרום בדרום.

משפחות דר' הושעיה ומשפחת דבר פיז היו שואלות בשלום הנשיא כל יום ומשפחת ר' הושעיה קדמה להכנס, ואף לאחר שהתחתנו משפחת בר פזי עם הנשיא מ"מ לא נכנסה ראשונה, כיון דאמר ר' אמי דכ' והקמת את המשכן כמשפטו' וכיון דבכו זכו.

משפחות בולווטיה ופגניא נכסו לשאול בשלום הנשיא, ומשפחת בולווטיה קדמה להכנס, ובקשו להקדים את משפחת פגניא מחמת זמנה באורייתא פי' למדו גמור ת"ח, ושאלו לרשב"ל ושאל לר' יוחנן ואמר דאפי' ממש ת"ח וכהן גדול ע"ה, ממוז ת"ח קודם ותכנס משפחת פגניא ראשונה, ולא רק לפיות, לכסות, ולהחיות, אלא אף לשיבה דכ' 'יקרה היא מפנינים', אפי' מכהן שנכנס לפני ולפנים.

מקצת מלאכה בכותב, לר' יהודה הכותב שם קטן מגדול חייב כשם משמעון ומשמואל, ונח מנחור, ודן מדניאל, אבל הק' לר' יהודה דלבסוף כתב אות פשוטה ולא כפופה ולא משני.

כתב ב' אותיות שוות לר' יהודה חייב כשהן שוות במקום אחר כגון שש משש, ואף דהיא לא נתכון לשיש, וכן תת גר רר חח, ולרובן חייב רק בב' אותיות שונות, ואף שקולא ממליה אחה, [ונמצא קולא וחומריא לר' יהודה, ואינו וחומרא לרבנן].

ילה"ק דר"י אדר"י, **דמחד** תניא בספרא וסחם ספרא ר' יהודה דילפי' מדכ' מאחת' דחייב אפי' לא כתב את כל השם,

ולא ארג את כל הבגד, ולא עשה את כל הנפה, ומ"מ לא מתחייב שככתב אות אחת, אורג אות אחד, ועשה בית אחת בנפה וכברה, כיון דכ' ועשה אחת', עד שיעשה מלאכה שכיוצא בה מתקיימת והני לא מתקיימם במקום אחר, ו**ומאיך**ד אמר ר' יהודה, השובט באריג מפריז בחוטי השתי, המקטקט באריג מכה חוטי הערב שלא יהי' מתוח, חייב מפני שהוא מיישב בידו.

פי"ב ה"ד

פו הכותב ב' אותיות בהעלם אחד חייב, כתב בדיו בסם בסיקרא, בקומוס, בקנקנתום, ובכל דבר שהוא רושם כמי עפצים חייב, דכל שהוא מתקיים חייב עליו, אבל **כתב שאינו מתקיים** פטור הככותב בדיו על עלי ירקותו, או במי פירות על הלוח פטור דאינו מתקיים.

כתב על ע'ב' כותלי הבית או על ב' דפי פנקס ונהגין על עם זה חייב, ואמרו ר' אחא הכותב אות אחת בטבריא ואחת בצפיורין חייב, והא דלכואו' וזה נהגין זה עם זה, י"ל דאיי"ב בסיד דק שכותב על שער עיר זו והולך בדרך מהלך עד שרואה את הנשיא, אבל באמצע ב' דפי פנקס אין נהגין זה עם זה כלל.

הקורע על העור בהמה שדרך לקרע בו כתבנית אותיות חייב, אבל בעור אדם פטור, **וכותב על בשרו** חייב.

הרושם על העור, לר"א חייב, **ולר' יהושע** פטור, ור"א ביק' דהלא בן סטרא הוציא ע"י שטר ובשרו כתבי כשפים ממצרים שלא נתנו להוציא, אבל אמרו לו וכי מפני שוטה אחד אנו מאבדים כמה פקחין דאי"ז הדרך לכתוב.

כתיבת הגט, כ' וכתב' ולא חוקק על הטבלא צורת אות, והיינו שכשחוקק על הטבלא סביב האות כדניו זהב, אבל החוקק את האות עצמה כשר דאיכא דתני' אפי' החוקק'. עוד דרשו **ולא המטיף** באבר או בדיו נקודות נקודות ו"א דה"מ כשלא עירב את הנקודות ולא נגעים וב"ז, וי"א אפי' עירב את הנקודות פסול דמטיף אינו כתב.

עוד דרשו **ולא השופך**, כאותן בני מדינחא בני המזרח שהיו ערומים כחמה, והיו מכבידים כתב מזה לזה ע"י שכתב זה במי מלין שאינם נעבירי וזה היה שופך עליהם דיו שאין בו מי עפצים וניחי הכהן, **וילה"ס בהניל' האם העושה כן בשבת חייב** דיילמא לענין שבת כל שדרך בנ"א רושמן כן חייב.

תנן הלהן כתב ע"ג כתב פטור, וה"מ דיו ע"ג דיו, סיקרא ע"ג סיקרא דיו אדום, אבל דיו ע"ג סיקרא או סיקרא ע"ג דיו אמרו ר"ז ור"ל דחייב, וי"א דחייב אף משום מוחק את החתונן.

עדים שאין יודעין לחתום בגט, לר"ז רושם לפניהם בדיו והן חותמים בסיקרא או איפכא, **ור' יוחנן** הק' וכי מפני דבשבת חייב נתייר אשת איש, אלא מביא גייר חלק ומקרע לפניהם והן חותמין, ואי"ז כתב ידו של ראשון ותק' כיצד אפשר לקיים טו זה, די"ל דמרחיב להם את החור והן חותמין, והא דלא היו רושמים לפניהם במים פי' כתב שאינו מתקיים, כיון דיכול הבעל לערער בכה"ג שיאמר דכתוב ע"ג כתב.

פי"ב ה"ה

כתב שאינו מתקיים, כתב במי משקין, ובמי פירות, באבק דרכים, ואבק סופרים עפורית קסת הסופר, ובכל דבר שאינו מתקיים, פטור. **כתיבה שלא כדרך**, הכותב לאחר ידו, ברגלו, בפיו, במרפקו פטור.

כתב אות אחת סמוך לכתב, כתב ע"ג כתב שחייני כתב כתוב, נתכון לכתוב ח"ת' ולכל הקולמוס וכתב ב' זיינין, אות א' בארץ וא' בקורה, הכותב על ב' כתלי הבית באמצע הכותל, על ב' דפי פנקס באמצע הדף, ואין נהגין זה עם זה פטור.

כתב ע"ג כתב בכתיבת השם, היה צריך לכתוב את השם ונתכוין לכתוב יהודה ושכח ולא כתב ד', לת"ק הרי השם במקומו ולכן מוחקו וכתובו אי"ז מוחק את השם כיון דכתב שלא לשמה, **ולר' יהודה** מעביר עליו קולמוס ומקדשו דס"ל כתב העליון הוי כתב, ואמרו דאי"ז מהמובחר. **יש שהק' דר"י אר"י** דכתב ע"ג כתב הוי כתב גבי כותב את השם, ומאיך לא פליג על מתני' דכתב ע"ג כתב פטור, ות"י דכתב ע"ג כתב דמבני' היינו שורה תחת השורה.

יש שהק' דרבנן ארבינן, דמחד רבנן אמרו על ר"י דאי"ז מן המובחר ומשמע דהוי כתב, ומאיךן ס"ל דלא הוי כתב, וצ"ל דאמרו רבנן לשי' דר"י.

אות אחת נוטריקון אות אחת שיש עליה סימן והקורא קורא חיבה שלימה, לרי"ב ב' חייב' דהוי ככותב חיבה שלימה ולמדמים ממנה כמה אותיות, ולחכמים פטור.

פז הכותב שתי אותיות בשני העלמות א' שחרית וא' בין הערבים **לרבינן** פטור, **ולר"ג** חייב, ואף הדקוצר גרוגרת אחת שחרית וא' בין הערבים בב' העלמות חייב שתיים וה"ו יחילקו, דלא לצרף אות בשחרית ואתו בין הערבים, די"ל דאין ידיעה לחצי מלאכה ואין העלמות מחלקות בחצי שיעור, וטעם הדבר פי' בתוס' דכ' א"א הדרב אליו חטאת' דדוקא ידיעה דמחייבת חטאת מחלקת וה"ו אין זדון לחצי זית, וכיון דאין ידיעה לחצי שיעור **ילה"ס** באכל חצי זית בודון וחצי זית בשגגה האם מצרפים את ידיעת הזדון לידיעת השגגה.

האורג

פי"ב ה"א

האורג לר"א השיעור ג' חוטינן בתחילה דרק מג' חוטינן האריגה מתקיימת, או אחת על האריג חייב - לרבנן דהכא אפי' בא' על ב' חוטינן מאתמול ולרבנן דקסרי בכה"ג ילה"ס והא דאמר ר"א א' על האריג היינו במוסיף על ג', **ולחכמים** בין בתחילה בין בסוף שיעורו שתי חוטינן היינו דתנן בכלל גדול' האורג ב' חוטינן' אי"ל דר"א דס"ל דבג' חוטינן מלאכתו מתקיימת, ס"ל כר' יהודה בכלאי בגדים, דאינו חייב עד שישלש בכתיפות אבל להלכמים סגי בג' כתיפות, דיי"ל דמדמה ר"א לענין כלאים דבב' חוטינן הוי חיבור ולא יסתרו, אבל לר"י אי"ז חיבור.

המשלים טלית גדולה אף לחכמים חייב אפי' בכל שהוא.

האורג ב' חוטינן ע"ג הגב ובבלי גרסי' הגס', והיינו שהוסיף על האורג חייב, **וע"ג האימרא** שפת הבגד, חייב אפי' בכל שהוא, ואף שלא ארג כשיעור הנ"ל, מ"מ דמיא לצלצול קטנן חטורה קטנה שארג ב' חוטינן גב' בתי גידין, דחייב אפי' אי"ז רוחבו מלא היסין.

בנפש מסכת בחוטי השתי חייב בסוף כבתחילה פי' אף בסוף אינו חייב אלא בב' חוטינן, דלעולם הוא יכול להוסיף בחוטי השתי, וכע"ז אורג בתיים, או לטוטה אריג שנותנים על הספינה חייב בסוף כבתחילה ורק בבגד אמר' דמשלים בגד חייב.

מוסיף אות בכתיבה, אף לר"א דמוסיף על האריג חייב מ"מ אינו מתחייב אא"כ השלים את הכתיבה, והמשלים תיבה או ספר לכו"ע חייב אפי' באות אחת.

כתב אות א' בחול וא' בשבת, לר"א חייב, **ולר' יהושע** פטור, והטעם משום שאין שיעור באות אחת, אבל אי"ל מטעם דאין ראוי להצטרף עמו מחמת דיו חדש וזה היה הדלא חוט א' ושבט וא' בחול ודאי דיכול להצטרף, ועוד יש להוכיח דהוי משום קיום מלאכה דאמרו בשם ר"א דכותב אות אחת בטבריא ואחת בציפורי חייב וע"כ דשהה בכתיבתם, [והיינו אפי' כר' יהושע], ואמרו דחכמים דהיינו ר' יהושע דנח' על ר"א באות א' בחול וא' בשבת ס"ל דאפי' אות אחת בשבת זו ואחת בשבת אחרת פטור.

פי"ב ה"ב

פח העושה ב' בתי גידין ב' לולאות לחוטים, והמנכב לחורים אלו או המכניס חוטינן בחורים אלו חייב משום עושה בתי גידין, וכן העושה בקירוס הנקרא קירומה שארוג גס, ויש בו חורים, וכן בנפה וכברה ובסל, חייב.

התופר ב' תפירות, **וקורע** ע"מ לתפור ב' תפירות חייב. **המתפתח** חוט שבין ב' צידי הבגד, בשבת חייב משום תופר.

פי"ג ה"ג

הקורע בחמתו ועל מתו, וכל המקלקלני פטורין, **המקלקל** ע"מ לתקן שיעורו כמתקן אותה מלאכה שבא לתקן.

המביא חטאתו בשבת יצא יד"ח ומביא חטאת שגגתו ששחט בשבת, וצ"ל דאף קורע על מתו יצא יד"ח, וטעם הפטור במתני' משום דהוי כר"ש דמלאכה שא"צ לגופה פטור עליה, ואין מתחייב עד שיהא לו צורך בדבר, אבל אי"ל דשאני קורע על מתו שקורע בציווי חכמים, ובחטאת הוא גרם שיביא חטאת מחמת חטאו, כיון דאף בחטאת אמרו לו להביא חטאת.

הא דהקורע בשבת יצא יד"ח קריעה על המת, ולא הוי מצוה **הבאה בעבירה** כדיו הגדול מצה דלא יצא יד"ח, כיון דשאני מצה דהוי גופה דמצוה, אבל קורע דמי למוציא מצה מרשות ולרשות דודאי יוצא יד"ח.

ברכה על מצה גזולה, תני דאסור לברך על מצה גזולה ופי' דכ' ויצעו ברוך נאץ ה', ואמרו דה"מ קודם אכילתו, אבל אחר אכילתו מברך דהוי כחייב דמים דקנאה באכילה. **לר' יונה** אין עבירה מצוה פי' דאף אין יוצאין בה כלל, ודלא כבביריתא דמשמע דרק אין מברכין אבל יוצאין בה יד"ח, [וכע"ז אמר ר' יוסה אין עבירה מצוה והיא היא], ועי' בפ"ק דחלה דנתבאר דר'

יונה פליג דאסף בייטק אײנו מברך, ופיל' דהײטעט דאין מצוה עבירה ד'כ' ופילג איהו המצוה דבשא און עשיתו מצוותהו הוי מצוה.

פ"ג ה"ד

המלכן ומנפס הצובע הטווה שיעורם כמלא רוחב הסיט כפול פי' שיעור של ב"פ הרוחב שבין אצבע לאמה, אבל **המצויא לצבע** שיעורו רק אם הוציא כדי לצבוע בגד קטן.

האורג ב' חוטים שיעור כמלא הסיט.

פ"ג ה"ה

פֿט הצד, לר' יהודה הצד ציפור למגדל חייב אבל לבית פטור כיון וירצא דרך ההלוק, וכן צבי לבית חייב אבל לגינה אי"ז צידה, ומשמע הדצד צבי לגינה וחצר פטור, ולפי"ז תנא דביצה דלא כר' יהודה דתנן אין צדין דגינ מהביבירין בריכות מים, ואין נותנים לפניהם מזונות לפי שאין ניצודים שם, ותנן התם אבל צידם היו ועונו מהביבירי, לפי שאין ניצודים, והיינו כיון דהולכים לצדדים כדגים, ושי"מ דהמכניס לשם חייב.

לחכמים מתחייב בצידת ציפור למגדל, וצבי לגינה ולחצר ולביבירין קרפופיות מוקפין גדר סביב וכוספין שם בע"ח וילולות ומגולות שם, והיינו בחצר קטנה, אבל בחצר גדולה פטור כיון דתנן בביצה דמדנין חיה ועוף ב"ט מביבירן, ומשמע דמחצר גינה לא לפי שאין ניצודים שם, אבל אי"ל דשאני חצר מקורה וחייב רק בה, כיון דיגיה אין דרכה להיות מקורה, והא דתנן התם נעופות והכא חייב רק בעוף למגדל, י"ל לירו' דאירי התם בעופות גדולים, אבל אי"ל דכתי' בבבלי דמנתי' בציפור דרוו שאינה מקבלת מרות, כיון דלפי"ז צ"ל דביבירין איירי במקורה כדמוקי בבבלי.

לרשב"ג לא כל הביבירין שוים, והיינו דכל המחוסר צידה כהמחוסר נעל שבי מצוה פטור, ושאינו מחוסר צידה חייב הוא ולא פליג על חצי קטנה, י"ל דיביר כיון דעומד לכך לגדל חיות, חשיב שפיר צידה אף שהוא גדול.

תנן ביו"ט כל המחוסר צידה אסור, ושאינו מחוסר מותר, ולא תני חייב ופטור כיון דביו"ט לא שייך לשון חיוב ופטור, דאין כרת בודון יו"ט, וכל שאין זדונו כרת אינו מביא חטאת.

מהיכן נטלין בהמות ביו"ט, שוחטין ביו"ט **מהנגרין** מקום יאזור מים שנולד שם העשב וירועתם שם הבהמות, והם ניצודים ועומדים, אבל אין שוחטין **מהמכמרות והמצודות** שמא נצודו ביו"ט ואוסרים משום נולד, ומכמרות היינו בחושי שתי וערב, אבל מצדתא מצודה היא מחושי דשיתא השתי בלבד.

צידה מחבית דגים מותרת שהדגים נצודים בה, וכע"ז התיר שמואל צידה **מסכר המים** שעשה בנהר מעי"ט, ובבבלי מבואר דדוקא מאמת המים, ואמר ר' יודן דה"מ אם סכרו בטס על מתכת.

פ"ג ה"ו

צבי שנוכס לבית מאיליו **ונעל אחד** בפניו חייב משום צד, ואם **ונעל שנים** פטורים כדתנן לעיל פי"ז זה יכול וזה יכול פטורים, וכשאין אחד יכול לנעול ונעלו שנים לת"כ שניהם חייבים כיון דאין יכולים, והדך לעשות בשנים, ור"ש פוטר בבבלי דרשו מקראי.

בריא שאם נעל כל צורכו אסור, וחולה שנעל כל צורכו חייב דאין' שנים שעשו, דמסיעה אין בו ממש, וקמ"ל דהתולה חייב אף שהוא חולה.

צידה דרך אגב, **צבי רץ כדרכו ונעל כדרכו** לצורך עצמו מותר כיון דצריך לנעול, וי"מ דדוקא אם לא ידע שיש צבי בבית, אבל מ"מ לכונ"ע לא ראה תינוק **מבעבע בנהר** והעלה עמו דגים מותר דשרי איה ממתח פיקוח נפש, וכע"ז **המפקח בגל** להציל את הנפש והעלה עמו צרור של זהובים מותר.

פ"ג ה"ז

משלים צידה, ישב אחד על הפתח ולא מילאהו, וישב השני ומילאהו השני חייב דחשיב שצדו.

נצוד מאיליו, ישב האישון בפתח ומילאו נצודו חייב, ואם ישב השני פטור אך שחלף הראשון דהוי כנעול ביתו לשמור ונמצא שמור דאי"צ לפתחו לא הרדת, אלא אי נצוד מער"ש שלא צא.

ר' שמי הסתפק **האם נותנים מזונות לפני דבר שנצוד מאיליו** ואמרו דאין נותנים שאינו מן המוכן דלא טרחינן במוקצה, כדתינן דאין נותנים מים לפני דבורים ויונים שבשבוך הוצק בתוס' קו: דתנן נותנים מים לפני אווזין ותרנגולים, ולאוו' הירו' איירי בנצוד בשבת דהוי חול, אבל אי נצוד מער"ש שרי ליתן, אבל צ"ע דאי טעמא דדבורים משום מוקצה בל מ"ש לא נצוד בער"ש.

ר' שמי הסתפק **האם מותר לכפות כלי** לאחר שנוצד, דשמא אין כלו ניטל אלא לצורך דבר הניטל, ור"ש ב"ט **נאי** אמו שמעע מאחותו שם אביו, ודיצה שנולה ביו"ט סומכין לה כלי בשבת שלא תתגלגל, אבל אין כופין עליה כלי דנראה להדיא שלצורך הביצה נטלה, ולשמואל שרי אף לכפות.

צ' ר' שמי הסתפק האם מותר לקשור בחבל את הנצוד מאיליו, והיינו בקשר שאינו של קיימא, ואמרו דתני רשב"ג דמותר להשתמש בצידי הבהמה ובשא, וכן צדין אילן, והו"א הקושר שרי דמשתמש בצידי הבהמה, אבל לרבנן דאסרו צידי הבהמה הו"א אסור לקשור.

שמונה שרצים

פ"ד ה"א

צידה וחבלה שרצים, **ח' שרצים** האמורים בתורה חייב על צידתן ועל חבלה בהם ישיד להם עור ונצור הדם ושוב אינו חורז וחייב שמועט צובע, א"ז משום נטילת נשמה שהדם הוא הנפש והנטול מקצת הדם נוטל מקצת נשמה, **ושאר שקצים ורמשים** החובל בהם פטור לפי שאין להם עור, והצדן לצורך חייב וח' שרצים סתמן לצורך, והצד שלא לצורך פטור וע"ע בהמשך.

לר' יוחנן אין דנת' רבנן וריב"ב בח' שרצים האם עורם מטמא כבשרם ולרבנן רק האגקה הנכח הלטאה והחומט עורם כבשרם, [ובבבלי ילפי' דכ' ה'טמאים' ה"א יתירה, וכ' אלה], מ"מ לענין חובל בשבת לכונ"ע חייב, ומסייע לר' יוחנן דתניא ח' שרצים החובל חייב וריב"ב וכו', ולר"ל דתני רבינ' וריב"ב נח' גם לענין חובל בשבת, ומסייע לר"ל מדתניא החובל שרצים שיש להם עורות חייב, ולריב"ב ח' שרצים יש להם עור, **ופשטו דר"י ור"ל אמרו כן** כפי שתנאבר, ולא איפכא, מהא דתני אלו שעורותיהן כבשרן עור אדם, וחזירי של ישוב ועור האגקה וכח הלטאה והחומט, ולר' יוסה אף חזירי הבר, ואמר ר' יוחנן דמח' דוקא לענין יאזור אכילה משום שרצים, וטומאה, אבל לא ללקלות עליון ה"א שבת מלקלות [וכן ס"ל לר"י בר בון], ולר"ל מח' אף לענין מלקות והו"נ שבת ממלקות.

אין במינו נצוד, הצד זיוין זבובין גזין ויתושין, לת"ק חייב ולר' יהודה פטור, דאין חייבים על דבר שאין במינו נצוד ומשמע דהא דשאר שרצים דמתני' הצדן שלא לצורך פטור, היינו משום שאין במינו נצוד, וכפרשי"י ולפי"ז צ"ל דכל שבמינו נצוד סתמו לצורך, משא"כ שאין במינו נצוד סתמו שלא לצורך, והק' תוס' דאי משום שאין במינו נצוד אפי' לצורך היא פטור.

הצד חגבים בטל שעניניהם מתעורות, פטור שהן נצודים ועומדים, ובשעת הרבה חייב, ולא לעזר בן אחאיא אף בשרב בשעה שמקלחין הרבה ומוזמנים פטור.

הצד צבי חיגר, סומא, חולה, קטן פטור, **צבי ישן** חייב כיון דאף כפשי פותח עין אחת וכשאם לצודו בורח.

צידה מפני הסכנה, ר' נאי אסר להרוג צירעה בשבת דאין בה סכנה להדיא, ותני כן ה' נהרגים בשבת מפני הסכנה זבוב מצרי, צירעה שבניוהא אבל סתם צירעה אסור, עקרב שבהדיות, נחש שבא", וכלב שוטה שבכל מקום.

מעשה שנפל נחש בשבת, ועומד אדם הנקרא ע"ש מקומו נפתי, והרגו, ואמרו רבי' פגע בו יצאצא ולא לשון גאול, ואף דנתש מן הנהרגין בשבת מ"מ ס"ל לרבי דדוקא בגאול להזיק.

הרואה נחש בתוך ד' אמותיו לר' יעקב ראוי היה שימות אלא דרמיוי של מקום מרובים, ולר"ש ה"מ אם לא הרגו, אבל אם הרגו, אמריו' נראה לו כדי שיהרגו, **ולחכמים** בין כך ובין כך, נראו בזכות ואפ"ל לא הרגו, א"כ אפי' הרגו היה ראוי למות אלא דניצול מחמת איהו זכות.

כ' שמעו זאת כל העמים האזינו כל יושבי חלד' י"מ דהרבה ממה שיש ביים יש ביבשה וכל מה שיש ביבשה יש בים עם מלבד חולדה, וי"מ דבאי עולם גוררין ומניחין ואינם יודעים למי מניחין כחולדה וכ' לעיל מיניה יצבור ולא יודע מי אוספם'.

חיה ועוף שבוטרים, אברשותו פטור והחובל חייב, אבל אם אינם ברשותו שאינם מקבלים מרות, הצדן חייב, ולפיכך אמר ר' יוסי דשור שמרד הצדו חייב.

עור עוף מותר לכתוב עליו מזוזה ול"א דאין כותבין מצד הנקיב של מקום מושב הנצות, דמ"מ שרי כיון דכל נקב שהדיו עובר עליו אינו נקב.

פ"ד ה"ב

צאץ הילמי ומי מלח בשבת, **לת"ק** אין עושין הילמי בשבת אבל עושין מי מלח, והק' ר' יוסי מה הנ"מ בין מרובין למועטין' ובבבלי פי' דהילמי היינו מי מלח מרובים להעמיד בהם כבשים, ומי מלח הם מים מועטין לטבל בהם פיתון, והק' ר' יוסי מה הנ"מ בין מרובים למועטין, אברשותו דהילמי הם מי מלח עזין לכבשים, ומי מלח של בהם מעט מלח, ולפי"ז קו' ר' יוסי בכמות המלח, וההבדל בין הילמי למי מלח דהילמי בעי אומן לידע כמה מלח בעי, ומי מלח אב"צ, ואמרו דכל שנתון מלח והמלח שוקע הוי מי מלח אבל אם אין המלח שוקע מיד הוי הילמי, וכן דבהילמי אין הביצה שוקעת.

לר' יוסי אין עושין מי מלח דאין חילוק בין מרובין למועטין פי' מלח ערובי' ומועט, אלא נתון שמן במים ואח"כ מלח דבכה"ג אין המלח מתערב יפה.

עושין בשבת **יינומלין** פי' תערובת יין דבש ופלפלין וקמ"ל דאין בזה משום מתקן את האוכל, ואמר ר' יוסי דרק תערובת מותרת אבל שחיקת הפלפלין אסורה דנראה מעקב בשבת, והא דתערובת הילמי אסורה, י"ל דשאני הילמי שהוא גמר מלאכה של יבשמים העומדים להתקיים ימים מרובים, ובשם ר' יוחנן אמרו דמותר לשבר את הפלפלין אסור לקבץ לערב ביד בחוקק כדי שישחק ויתערב יפה.

שוים הדרך לשחוק ולהוציא שמנו ולעשות ממנו ציר לטבל בו את הפת, אם שחקו מער"ש, והוא מחוסר שחיקה שלא נשחק כ"צ אסור לשחוק בו בשבת, ואם אינו מחוסר שחיקה מותר לשחוק כדי לערבת שמנו.

גמר מלאכה מערב שחוק, שום בוסר שלא בשלו כ"צ, ומלילות שבליים שלא בשלו כ"צ שריטסן מבעוד יום לר' ישמעאל יגמור משתחשך דכיון דריסוק מתחילה נכמרו מלאכתו דמי, ולר"ע לא יגמור, ואמרו דה"מ בחולין, אבל בתרומה אף לר"ע יגמור משתחשך דכהנים זריזים הם, א"נ משום דאכילת תרומה היא מצוה והקילו בה, וכן נהגו.

פ"ד ה"ג

רפואה במאכלים, מותר לאכול ולשתות כל שהוא מאכל **ומשקה בריאים**, ולכן אין אוכלים **איזוב יון** לפי שאינו מאכל בריאים וניכר שהוא לרפואה, אבל אוכל את ה**יועזר** פי' פוליסטרקוין מין מאכל הידוע להם, ושותה **אבוברעה** מין מאכל שנקרא גם היום כן.

מי דקרין שדוקרין את המרה ומנקים אותה, וי"ג מי דקלים שיצואים מבין ב' דקלים לטלשל המעינים ולקוחתן מרעי' שבהם, וכן כוס העקרין העשוי מעיקרי ידקות לחולי ירקון, אין מתרפאים בהם בשבת, **אבל לצמצא** מותר לשתות, וכן סך שמן יעקירין שלא לרפואה.

קרורטיין מין רפואה טובו הוא לשיניים, אסור בשתיה לרפואה, אבל לתענוג מותר, והא דהתירו רפואה כל שהוא מהשפה ולפנים, י"ל דה"מ אם הוא דבר של סכנה.

לחש בשבת, היו נוהגים ליתן שמן על הראש ללחוש, י"א דלחש אסור בשבת ואין נותן ליו ולא בכלי כדרך שהוא עושה בחול אלא נותן בכלי על הראש כדרך סיקה, דס"ל דליתן שמן על הראש אינו דבר **מאוס** [א.ה.ה. במע"ש פי"ב ה"א גרס ביאור הגרנ"ח כ"ג הגר"א אינו נותן ביד אלא בכלין], וי"א דלחש מותר בשבת ונותן בין ביד ובין בכלי דס"ל דליתן שמן על הראש הוא דבר **מאוס** ומ"מ ללחוש מותר ולא דמי לרפואה.

י"א דמח' הנ"ל אי נתינת שמן על הראש הוי מאוס או לא ונ"מ דמעשר שני, וי"א דלא תתלי מע"ש בשבת, וכדתני למעדיה אשה עצמה ובנה בין מפני הזיעה בשבת אבל בתרומה אסור דמביא את היין הפסדו, והו"נ במע"ש, והטעם דשאני שבת ממע"ש כלפי לחש, י"ל דבשבת כל שמשנה מדרך חול הוי שינוי אבל מע"ש כשמתכוין לרפואה אסור, ואף דאמרו לא יבטל מופש' מע"ש ופילוט אבל מנעמ' ובויעל, וכן החושש בראשו סך שינוי מע"ש, י"ל דהתם אית ליה הנאת סיקה, אלא דגם נהנה לרפואה, משא"כ הכא.

צב לוחשין בשבת לעין ולמעיים ולתחשים ולעקרבים שלא יזיקו.

מעביירין על העיני כלי מתכות קרים על עיני שנתחממה, [ומעשה בר"ע שנתחמם בעינו והעבירו עליו כלים בשבת].

לרב צט' מקומי בעין וא' בידי שמים ואמר רב כן, כיון דכך היה במקומו, ור"ח **שמואל** אומר צט' צבינה וא' בידי שמים, לפי שהיה ר"ח בצציפורי שיש שם צבינה, **ובשם ר' יונתן** אמרו צט' בשרב וא' בידי שמים, **ורבנן** אמרו צט' בפשטיעה פי' חולי שאדם מביא ע"ע וא' בידי שמים, וי"א הלן צט' במרה וא' בידי שמים.

והסייה' ממך כל חולי' י"מ זה מה שריפיה חולי הקדחת שהוא כנגד כל החלאים, וי"מ זו הרעיון דאגה שדואג אדם לפרנסתו וכיו"ב, וי"מ יצר הרע שראשו מתוק וסופו מר דחלי מתפרש מתוק, וי"מ זו המרה, וצט' מתים במרה וכו' נ"ל.

רוחצין בים הגדול ובמי טבריא **אע"פ** שמתכוין לרפואה, אבל לא **במי המשרה ומי סדום** כשמתכוין בהם לרפואה, אבל לטבול בהם מותר, ובלבד שלא ישעה שם.

סכין **אלינתין** לחולה בשבת יין ישן ומים צלולים ואפרסמון לצננו, וה"מ אם טרפו בער"ש, אבל אם לא טרפו מע"ש אסור.

ר' ישמעון בן אלעזר אמר בשם ר"מ דמותר לטרוף פן ושמן לטבול לחולה, אבל ר"מ חלה לא הניח לעשות כן, דאף שדעתו כן אבל לא היתה דעתו לעבור על דברי חבריו בזה.

פס"ה"ד

החושש בשיניו לא יגמע חומץ כיון דאין הדרך לשתות, מוכח שהוא לרפואה אבל מטביל מאכלו כדרכו, ואם נתרפא נתרפא.

איזה הוא והאם חומץ מועיל או מזיק לשיניים, אם דכ' 'כחומץ לשינים חושש לעינים' דחומץ הוא קשה לשיניים "ל דמתני' דחומץ מהני הינו ב'חומץ פירות וקרא בחומץ יין שהוא קשה לשיניים, וי"א דאפי' אי חומץ דקרא כמתני' מ"מ רע לשיניים יפות, וטוב לשיניים ירעות.

דרך שתייה בחומץ תניא גבי תרומה לא יהא מגמע ופולט אלא מגמע ובולע, והא דבשבת לא יגמע כלל אף כשבולע, וכן בספא דנתן מטביל משמע דלגמע אסור בכל גוונא, "ל דמתני' כרבנן וברייתא דתרומה כרבי דס"ל דדרך לשתות חומץ וס"ל הדשותה חומץ ביו"כ חייב, א"ל הברייתא דתרומה כד"ה לפי דאחר טיבולו לכ"ע' הוא הוי דרך שתייה.

ר' אבהו אמר בשם ר' יוחנן דהכוסס חיטי תרומה לוקה, וילה"ק דר' יוחנן הוי דלא כחכמים דהנה תני המגמע חומץ תרומה או הכוסס חיטי תרומה לת"ק משלם קרן משום גול ואינו משלם חומש ל"ה אכל תרומה, ולרבי אף משלם חומש דהוי דרך אכילה, ולכאז' תק' דר' יוחנן דלא כת"ק, אבל י"ל דמדומים חכמים לרבי במגמע חומץ אחר טיבולו לפי שהוא מיישב את הנפש והוי הדרך שתייה, ושמא אף בחיטה גרילין לכוסס אחר האכילה, ויותר נראה דלא בא לתרץ על"ה אבהו אלא מלתא באפי' נפשה דמדומים חכמים בכה"ג.

רפואה תוך הגוף, לחברייא בשם ר' בא כל שהוא מהשפה ולפנים, מרפאין אותו בשבת, והק' ר"ז דתני החושש בשיניו לא יגמע, ולכן פי' ר"ז בשם ר' בא דכל שהוא מהחלל ולפנים מרפאין אותו בשבת ופליג על הגמ' לעיל ריש ה"ג.

רפואות המותרות משום סכנה, מעלין עצם של ראש שנפל, בשבת וקושרין אותו לחוקו, וכן מעלין **גדי האזנים** בשבת כשיורדים למטה ומתפרקים להליים, ומרפאין בשבת **עיני שמרנה** פי' שרוצה לצאת כאדם שמורד, וכן **גבות ידים ורגלים** פי' מכה שע"ג היד והרגל, הוי סכנה, **סימוקא** אדמומית שבעין סכנה, וכן מלקטין **עוקץ העקר** בשבת.

אורדענה מין חולי הנקרא צפרדע סכנה, וכן הוו סכנה מיני חולי הנקראים **עכשמוניתא** וכן **גומרתא**, ואמרו דאף נותנים עליה חמץ בפסח.

רפואות האסורות, **יין לעיני** אסור ליתן בתוך העיני דלא הוי מכה שבחלל, אבל מותר ליתן חוץ לעיני ואף שנמשך לתוך העיני לפי שרואה כמדיח פניו, ומתני' [ובא להלן צד.] דאין סכין במתנים, י"ל שאני התם דנכר שהוא לרפואה.

רוק העין רוק של אדם שלא טעם כלום משנתנו וטוב לרוחו בן העיני מפני שהוא חק ומרפא, **אסור ליתן** ע"ג העיני בשבת כיון דמאוס לרחיצה, ומוכח דעבדי לרפואה, וה"נ דאסור לרפואות חזזיתה שחץ שעלה ע"ג העיני דלא הוי מכה שבחלל.

צג עצם שנבלעה מותר להוציאה בשבת, ול"ח רפואה, כדתני דמותר לטלטל מחט ליטול בה את הקוץ דהוי כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו, ומבואר דשרי ליטול קוץ בשבת, דאל"ה מה ההבדל בין קוץ לעצם.

עיימא דעיינא חולי שבעין ר' אבהו התיר וכן התיר ר' ירמיה.

ציפדונה חולי השיניים סכנה, וכשחלה ר' יוחנן בכך התרפא אצל בתו של השר של טבריא בער"ש, ושאלה ר"י קודם שחכה האם צריך רפואה למחר, ואמרה שאי"צ ואם יצטרך שיקח גלעין תמר ששרפו חצי באט, וי"א גרעין נקלבס מין פרי וקליפת שיעורין וצואת תינוק יבישה וישוחק ויניח על השן, ואמרה לו שלא יגלה לאיש, ולמחר דרשה ר' יוחנן בציבור וכיון שהשתדל להודיע רפואה לחועלת הציבור י"א דחנקה עצמה מצלע, וי"א דנתגיירה, **וש"מ תלת** ציפדונה הוי סכנה, וכל שמהשפה ולפנים מרפאין בשבת, **וש"מ דשרי** להתרפאות אצל רופא פענים נאמן אבל בעלמא אף מתרפאין אצל עכו"ם שמא ירנגנו.

כל מתרפאין מלבד ע"ז גילוי עריות ושפיכות דמים, הנה רב"ל חלה בקילוס ואמרו דישוחק תחלוסין ויתן ביין עתיק וישתה, וכשחלה בן בנו ולחשו לו שם ע"ז, ושמען כן

יבין אמר דמטוב יהיה שימות ולא יתרפא בע"ז, וכ"שגנה שיוצא מפני בעל"ז ומת בן בנו.

אין מתרפאין בע"ז, כגון שאמר להביא עלים מע"ז, אין מתרפאין שמא ימשך אחריה, אבל אמר להביא עצים והביאו מע"ז יש שהסתפקו דילמא אכתי איכא ילא ידבק בן, ואף דשאר אסורי הגאה שרי מ"מ ע"ז שאני, א"נ מצד דאתי לאמשוכי, ויש שהביאו ראייה מר' יונה שחלה בצמרמורת, ושתה מעיקר המעין שאצל ע"ז ששמה דורי, אבל ר' אחא לא שתה, ואמר דאף ר' יונה אם היה יודע ולא היה שותה.

אין מתרפאין בגילוי עריות, וכדנתניא 'לפיכך הותר מכלל שבת ולא הותר מכלל נערה המאורסה' והיינו רפואה הדתירו בשבת ולא בגי'ע אפי' כשיש סכנה בדבר, ול"ד שאמר הבא לי אשת איש, אלא אף לשמוע קולה אסור, כאותו הדרס שנעשה חולה מחמת שנתן עיניו באשה אחת, ולא איתר דאף שתעבור לפניו ואף לא לשמוע את קולה - ו"א אסור דאיידי באשת איש, אבל בפנויה שרי שמא ישאנה ומותר לראות אשה קודם שישאנה, וי"א אפי' בפנויה וכגון באשה חשובה שלא נתשא לו.

אין מתרפאין בשפיכות דמים, כדתני דהנה אשה המקשה לילד היחה מציאה אברים אברים, אבל אם יצא רובו של ולד אין נוגעין בו שאין דוחין נפש מפני נפש, והא דאין מתרפאין ל"ד כשאומרים לו הרוג פלוגי ולא הותרג, אלא אף תמוס פלוגי ולא הותרג, דאין מצילין בממון חברו, ואפשר דס"ל כר"מ דאף בגול איכא יתרג ואל יעבור.

עכו"ם אסור להציל עצמו ע"י ישראל, אבל ישראל מציל ע"י עכו"ם, וילה"ס האם גדול מציל ע"י קטן, ואין להוכיח מיצא רובו של ולד אין נוגעין בו, דאין אתה יודע מי הורג את מי.

מעשה בר"א בן דמה שנשכחו נחש ולא הניח ר' ישמעאל להתרפאות ע"י יעקב איש כפר סמא שהיה מין אף דרצה ר"א בן דמה להוכיח דשרי [מדכ' אשר יעשה אדם וחי בהם' וכן שימות בהם דס"ל דאין לו ע"ז משש], ולבסוף מת וקרא ר' ישמעאל אשרין בן דמה שיצאת בשלום מהעולם ולא פרצת גדרן של חכמים, דכ' ופורץ גדר ישכנו נחש', ואף שנשכנו נחש מ"מ לא ישכנו נחש לעתיד לבוא.

צד החושש במתניו לא יסוך יין וחומץ דאין אדם סך אותם אלא לרפואה, אבל סך שמן, **ושמן וורד** שדמיו יקרים, לת"ק אין סכין בו, ורק בני מלכים שדרכן בחול ללא מכה, סכין אף בשבת על המכה בשמן וורד, **ולר"ש** כל ישראל בני מלכים, ואמר ר' בא בשם בר' דהלכה כר"ש הדלא אם נתנו לעני שמן וורד ודאי דסך בו, [ואמר ר' בא דר' אדא בן אחוה אמר לשמועה זו בשם רב וראה את בעל השמועה, כדאמר'י לעיל פי"ק ה"ג דהואמו שמועה מפני אומרה יהא וראה בעל השמועה לפניו, וכע"ז ר' יוחנן אמר בשם בר פדיה].

אלו קשרים

פס"ה"א

קשרים שחייבים עליהם, דנתן הקושר בפרק כלל גדול, וקאמר דחייב בקשר של קיימא **לקשר** הגמלים וקשר הספנים רצועה עגולה בחוטם הגמל ובספניה, ליתן לה חבל אק"ו חייב, ואפ"ל היתר קשר זה דמתיר הוא א' מלט' ממלאכות שבת.

ר"מ אמר **דכל קשר שיכול להתיר ביד אחת** מחמת שאינו מהודק אין חייבין עליו אפי' נעשאו לקיימא.

קושר הוה במשכן - י"א כשהיו קושרים את המיתרים של הקלעים כשהיו חונים, ואף דקשרו לשעה מ"מ ע"פ ה' יחנו וע"פ ה' יסעו', ויש שהק' הדלא הבטיחון הקב"ה שיכניסם לארץ והיו כקשר לשעה, אלא י"א דילפי' קושר ומתיר מתופרי היריעות דכשנפסק החוט באמצע תפירה היה קושרו, וכשחזר ונפסק היה מתיר את הראשון כיון דא"א לעשות היריעה קשרים קשרים, אבל לחזקה' חייט אומן מבליע ב' חוטי הקשר בתוך היריעה, ומצא מקור לקושר אבל אכתי תק' מנין למתיר, ולכן יליף מאורגי היריעות דכ' 'האחת' ולא קשרים קשרים ואפי' קשר אחד בחוט, וכשהיה נפסק היה קושרו ובסוף מתיר ומוציא את כל החוט, עוד אמרו דלא היה קשר אף בחוטי הערב שהיה מכניס בין חוטי השתי, ולא תזימת.

מותר לקרוע ולהתיר חותל של תמרים כלי העשוי מכפות תמרים שנותנים בו מורים רעים, ובלבד שלא יקשרו, והטעם דאי"ז מתיר דנתבאר לעיל פ"י דהוי כשובר את החבית לאכול ממנה גרוגרות.

פס"ה"ב

קשרים שאין חייבים עליהם והיינו קשרים דסופן לחתיר, או קשר לעולם שאינו קשר של אמת שאינם כקשר הגמלים והספנים, ויש **קשרים דמתירים אף לפתחיה** כיון דעשוין לקשור ולהתיר כל שעה כקשר אשה במפתח הלוקה, [והיינו שקושרין שפה לבגד], וי"א דעשוי כעין ב' דפינ' דנחלק לפניו ולאחור, וקמ"ל דלא חייש' שיקיים קשר זה, דאלי"ה פשיטא דשרי לפתוח הלוקה, ובבבלי פי' מאי קמ"ל בזה דמתני', והיינו חוטי' סבכה שעל ראשה וחוטים של פסקיאי' אזור רחב וחוטיין תולין בו לקשורו בהם, ורצועות מנעל וסנדל ונודות וין ושמן וקודירה של בעל דפעמנים קושרים בגד בפיה.

נשמטו רצועות מנעל וסנדל נוטל ומחזיר ובלבד שלא יקשור שלא ישמטו עור.

חוטמו של מנעל שששטם, איכא דתני דקושרין ואיכא דתני דאין קושרין - **ח"א** דלא פליגי והא דאסור כשיש ב' חורים דמחיו כמתקן מנא, **וג"א** דכו"ע בב' נקבים, ומאן דשרי ברפין פי' נכנס בקל, ומאן דאסר באפוצים שנכנס בדוחק.

רבא"י אמר **דקושרין לפני בהמה בשביל שלא תצא** כיון דעשוי להתיר לקשור כל שעה, ואף חכמים ס"ל הכי, כדתני דמדומים חכמים לר"מ דתני' על ר"מ דאין לסתור בית מלא פירות משום סותר, דביו"ט מפקפקין את הקשר, ומפקיעין החבל לסתור עבותו, ומתירין וחותרין דכה"ג אינה סתירה אלא מדרבנן, ובשבת מפקפקין, אבל לא מפקיעין ולא מתירין חותמות שבקרקע, וחותרות שבכלים בשבת מותר דאין ביין וסתירה בכלל.

צה קושרין דלי בשפת הבור בפסיקיא, לת"ק אין קושרין בחבל, ור' יהודה מתיר בחבל והיינו בחבל שחול' פי' אהו, אבל בסתם חבל מודה ר"י דאסור.
ר' יהודה אמר דכל קשר שאינו של קיימא אין חייבים עליו, ואף רבנן מודים [אלא אמרו קשר ר"י דסליק מיניה].
בשם ר' י"א אמרו דגרסי' במתני' ב' כל קשר שאינו של קיימא והוא לשעה אין חייבים עליו דס"ל דקשר שאינו של קיימא שהדרך לעשות לזמן מרובה אפי' אם עתה עושה לזמן מועט אסור, אבל קשר שעושיין לזמן מועט מותר.

פס"ה"ג

מקפלין את הכלים את הנגדים כדי שלא יתקטמו אפי' ארבעה וחמשה פעמים ורק כשהוא לצורך שבת ולא לצורך חול.

אין מקפלין בשבת **בשנים** דמתקפל יפה והוי תיקון מנא, ואמר שמואל דהמקפל **על ספסל** הוי כמקפל בשנים.

לימה נתנו שבתות וימים טובים, **לר' חגי** לא נתנו שבתות ויז"ט אלא לאכילה ושתייה, וכיון דהפה מסריח אם לא יעסוק בדי"ת התירו לו לעסוק בדי"ת, ותניא דמסייע דכ' שבת הוא לה' וכ' עצרת לה' אלקיך' והיינו חלק לת"ת וחלק לאכילה ושתייה, **לר' בריכה** לא נתנו שבתות ויז"ט אלא כדי לעסוק בהם בדי"ת, ותניא דמסייע דכיכז הוא עושה או אוכל ושותה או יושב ועוסק בדי"ת ומשמע דאפשר ללמוד ללא שיאכל ושתה.

כ' 'שבת לה', שבות כמו הקב"ה ששבת ממאמר בדבירי חול אף אתה שבות ממאמר, וחסיד אחד יצא לטייל בכרמו בשבת וראה שם פירצה וחשב לגודרה במו"ש, אבל אמר דכיון שחשב לגודרה, לא יגדור לעולם, ופעל לו הקב"ה זימין לו סוכה של נצפה מין אילן צלף שפירוחיו יקרים וממנה התפרנס כל ימיו, עוד אמרו דמדוחק התירו לשאול שלום בשבת, וכשאמו של רשב"י הרבתה לדבר בשבת היה רשב"י מזכיר לה ששבת היום, עוד אמרו דאסור לתבוע צרכיו בשבת דצריך שידמה כאילו לו מלאכתו עשויה, ומה שאומרים רבנן פרתסינו בברכה"מ י"ל כיון דהוא טופס ברכות ואי"צ לשנות ולא אמרו אף דלא יקבע תפילה בדבירי תתננים.

מצייעין את המיטות מליל שבת לשבת אבל לא משבת למו"ש, וכע"ז מדיחין כוסות קערות תמחויין מליל שבת לשחרית, משחרית לחצות, ומחצות למנחה, אבל מהמנחה ולמעלה שאינו לצורך סעודה אסור, מלבד כוסות שאין להם קבע ולשתיה דושה אדם לאחר הסעודה ושרי, [ואשה פקחת מדיחה כאן כוון קערה, ונמצאת מדיחה ביתה בשבת].

קיפול והקטרת חלבים משבת ליו"כ ומיו"כ לשבת, **לר' ישמעאל** מקפלין מיו"כ לשבת כשחל יו"כ בעירוש, והיינו כשקשרו את החודש ע"פ הראייה, א"נ ס"ל כאחרים דעלום חודש אחד חסר וא' מלא, והיינו כחלכי שבת שקרבין למו"ש שחל בו יו"כ דדרשי 'עולת שבת בשבת' פי' בשבת אחרת אבל לא של יו"כ בשבת, **ולר"ע** אין חלבי שבת קרבין ביו"כ ולא של יו"כ קרבין בשבת.

יו"כ שחל בערש אין תוקעין תקיעות של ערש.

הבדלה ביו"כ **שחל אחר השבת** הנה אמר בשם ר"ח אין מבדילין - י"כ הדלמי דינו מבדיל כרע"ג אבל ר"ש ישמעאל מבדיל דס"ל יו"כ קל משבת, וי"א דאף לר"י אינו מבדיל כיון דאין מתיר עצמו למלאכה, ושאיני חלבים דהלא אף מקטיר בשבת חלבי שבת, ואילה"ק דהלא יו"כ שרי להדיח כבשים לצורך פמזאי יו"כ משום עמדת נפש ומשא"כ בשבת י"ל דההיתר רק מהמנחה ולמעלה שהוא שואף ומצפה לאכילה, אבל במו"ש ההבדלה לא תתיר לו מלאכה, אבל לר"י דיבדיל מהמנחה ולמעלה והיינו בתפילה, אבל לא בכוס ונר, [א.ה.] הנה אי נר הוא חלק מההבדלה שמה גם בשמים הם חלק מההבדלה, ונימא דמבדיל בשמים ואולי מכאן דביו"כ השתמשו בבשמים ולא היה ניכר, [וצ"ע].

כל כתבי

פס"ו ה"א

צו כל כתבי הקודש מצילין אותן מפני הדליקה אף שאין מצילין מפני הדליקה אלא ג' סעודות. בין שקורין בהם דהיינו ס"ת ונביאים, ובין שאין קורין בהם דהיינו כתובים ואף כשכתובים בכל לשון, והטעם שאין קורין בהם מפני ביטול ביהמ"ד דמשכי ליבא, ובזאת לגבל הדרשה שדורשי לבטלי בתים, שמורין בה איסור והיתר, וכיון דתני מפני ביטול ביהמ"ד ע"כ צ"ג דאין קורין היינו כתובים, אבל אי"ל דהיינו ספר שיש בו טעויות, ועוד דתני ספר שיש בו ב' או ג' טעויות בכל דף מתקנו וקורא בו ופשיטא דספר זה מצילין, ואם יש בו ד' אינו מצילין וכו', אלא גזוהו, ואי"ל דמתני' כשיש בו ד' טעויות כיון דאינו שכיחא כלל.

האם מצילין ספר שיש בו ד' טעויות, י"א דדליא במח' האם ספר זה מטמא את הידים ועליו נתפרש הכיבא נח' בדליו, **אבל הַן** דלא תליא את בתא. דתני על לשון עירוב שכתבו **אמרי** לאפקוי יגו שהדוחא דהדין לכתוב ארמי אין מטמא את הידים ומצילין אותו מפני השריפה, והא דמצילין ספר זה שנכתב בארמית דתני מבתי' אע"פ שכתובים בכל לשון.

הנה י"א דהא דאין מטמאין ומצילין אתיא דזקא כרש"ש דס"ל גבי קורא בספר והגיע עד רה"י דגזרו החלק שאצלו משום דאין דבר משום שבות שעומד בפני כתבי הקודש אבל לרבנן דגזרו משום שבות וחיישי שיפול הכל ובזאת להוציא מרה"י להר"י שפיר י"ל דתליא דין מצילין מפני השריפה כשטמאת הידים, אבל אי"ל כן כיון דאף לרבנן שאני דלדיקה דודאי יבוא לירי' כילוי, ושמה ה"ג אף דאין מטמא את הידים מ"מ מצילין מפני הדליקה.

הא דמצילין ספרים בכל לשון, היינו אף לרשב"ג דלא התירו לכתוב ספרים בלשון יונית מפני מעשה דחלמי המלך המבואר בבבלי מגילה. מ"מ מצילין אותן מפני הדליקה אבל לרבנן דהתם פשיטא דמצילין בכל לשון, [מעשה לרשב"ג שהביאו לו ספר אינו מתורגם ואמר לבנאי לגזונו תחת הדבין].

נאיזה אופנים הותרו כתיבת קודם המנחה, אף דאין דורשין בכתיב הקודש אלא מהמנחה ולמעלה אבל שו"ת ודורשין בהם כגון מדרש קהלת, וכן מותר להביא ראיה מהכתובים כשצורך לכך, ומעשה ברבי רז' חייא רובא ור"י בר"י היו דורשין במגילת ירמיה ביי"ת איכה בערב ת"ב שחל בשבת מהמנחה ולמעלה ושׂיירא ויי"ת א"ב א"ב אחז לחזר אף הנשק האחרון אינו בא"ב מ"מ קרי ליה א"ב ע"ש האחרים, הנה רבינו בסל באצבעו כשנפטר לביתו, וקרא ע"ע ר'בים מכאובים לרשע', ואמר ר"ח רובא דקרה לו חממת ענוותינו: דכ' ר'וח אפינו משיח ה' ולכד כשרחיתום', וריב"י אמר דגם אם לא היו עוסקין בהאף קראו אף צריכים לומר כן, ועל אחת כמה וכמה דוקין כן בזמן שישו קורא, ותנן על מכותו ספוג, ו**ש"מ מהאי מעשה** דספוג אינו מרפא אלא משמר, וגמי הוי מן המוכן, ואין קורין בכתיב הקודש אלא מהמנחה ולמעלה ואי שרי קודם המנחה היו רבי ור"ח רובא וריב"י מתחילין קודם ומסיימין.

מקום שאין ביהמ"ד לכאו מותר לקרוא בכתובים, כיון דאין ביטול ביהמ"ד, אבל אמרו דטעמא דאין קורין משום דתני ר' נחמיה דגזירה אטו שטרי הדיטות, וכיון דאסור כתובים לא יבואו לקרוא בשטרי הדיטות ולפי"ז צ"ל דל"ג בר"י אלא מהמנחה ולמעלה דאפי' בכל היום אסור, א"ל מהמנחה ולמעלה שרי דלא גזרו כולי האי.

צו משנה קודמת למקרא, וש"מ הכי מהא דאסרו כתובים מפני ביטול ביהמ"ד, וכן תני רשב"י **העוסק במקרא** מידה שאינה מידה המעשה ונגרתי יפ"ם ממנה לפי שתלויים בגריסא ומשתחיים דימיהם לא היה גמ' בכתב, **והעוסק במשנה** מידה שנותקלים ממנה שטר, **העוסק בתלמוד** אין ילך מידה גדולה מזו דנותן לו להבין טעמי המשניות וכשתייהם מתורות לו לזו בין לקיים

שתיהן, והא דתניא לעולם היו רץ אחר המנישה יתר מהתלמוד, היינו קודם ששיקע רבי רוב מנישה ולא היו המשינות סדרות ולכן יתא אדם רץ לידע המשינות, א"נ לי"פ דמשינות, דהכא היינו ברייתא וקודם ששיקע רבי את הברייתות במשנה, היו רץ אחר הברייתא.

מה אין מצילין מהדליקה, טופסי ברכות וקמיעות שכתוב בהם עניינים מהתורה אין מצילין מפני הדליקה, ועז"ז אמרו 'כותבי ברכות שורפי התורה', ומעשה בא' שהיה כותב ברכות, והלך ר' ישמעאל לבודקו וכשהגרשי בקולו זרק את הברכות לספל של מים, ואמר ר"י גדול עונש האחרון מהראשון.

מילי אגדתא, הכותבה אין לו חלק לעוה"ב, והדורשה מתוך הכתב מתברך בנדויה, ושומע אין לו שטר, ואמר ריב"ל דפ"א הסתכל בספר אגדא ופחד בלילות וראה דכ' שם **קעה' דבר אמריה וציוניו** שבתורה בתחילת הפסוק, [אבל בהמשך הפסוק יש יותר]. כנגד שנותיו של אברהם, כדכ' 'לקחת מתנות תורה באדם' ו'אברהם נקרא אדם דכ' 'האדם הגדול בענקים', **קמו' ממוזרי השמים** [וצ"ל דג' מתוך קג' הוו עם אחרים כדמצינו בפרק למה רגשו ואשרי האישי חד הוא], כנגד שנותיו של יעקב וכל הקלוסין שישראל מקלוסין לקב"ה דכ' 'ואתה קדוש וישב תהילות ישראל', **קנב' פעמים שישראל עונין הלוקה** בקריאת הללו, ע"פ מנהגם כנגד קנב' שני אהרן כדכ' 'הללו כל יום בקדושו' והיינו קדושו כדכ' 'אהרן קדוש ה', עוד אמרו **דר' חייא בר בא ראה ספר אגדא** ואמר שתקטע ידו של כותב ספר זה, ואף ששמע שהוא אביו של ההוא גברא, וכשגגה הירצאת מפי השליט' נקטסעה ידו.

הגיליונים שחתח ובצידו הכתב, אין מצילין אותן, וספרי מינים י"א קודר חותך מקום האזכרות ושורפן, וי"א שורפן הן ואזכרותיהן, ואמר ר"ש דאם אין הלכה כן יקפח את בניו, אדף אם ירדפו אחריו ימלט לבית ע"ז ולא לבית מינים, לפי שעכו"ם אין מכיזין את הקב"ה ומורדין בו אבל מינים מכיזין ומורדין, ועוד ראייה דשורפין וכ"ש מפרשת סוטה דשורפין להשכיח שלום בין איש לאשה, ודאי דשורפין להשכיח שלום בין ישראל לאביהם שבשמים.

פס"ו ה"ב

הצלת תיק ס"ח ותפילין מדליקה, **מצילין תיק ס"ת** אף שאין הס"ת בתוכו פי' דשרי ליתנו בתיק ולהצילו וע"כ צ"ל כן דאלי"ה הלא הוי כגופו, וכן **מצילין תיק התפילין** אף שאין התפילין בתוכו, ומקור לתיק ש תפילין אף שאין התפילין מתקלקלי כגן דכ' 'זוונה מלאך ה' סביב ליראוי ויחלצנו', וסובבם ליראוי יחלצם, ושרי להציל תיק התפילין משום כבוד התפילין, וכן כ' 'באדין גובריא אילך כפיתו בסרבליהן' וגו' חנני' מישאל ועורי' שהטילו לאש עם גזריהן, וניצלו, והי' תפילין עם התיק.

הצלת תיק ס"ת ותפילין מותרת **אף שיש בתיק מעות**, וכדאמרו דשק מלא מעות נותן עליו ככר, ומטלטלו ואע"פ דבער"ש היה סיסל לבד האסור בלבד, מ"מ שרי, ובשול"י העתיק לר' הירי ודא התירו אכל מפני הדליקה, ולפי"ז בתפילין דשרי א"ל למבוי שלא נשתתפו כדלהלן, אבל שיש שרי קו להר"י, א"נ שיש שרי קר בסמוכים דליקה, אבל בבית שיש בו דליקה אסור אפי' דבר של היתר, אבל תיק של תפילין שרי, אמנם בירו' בביצה משמע דשק וכל גזוהו שרי.

להיכן מצילין לת"ק למבוי שאינו מופלש ומתוקר בבבלי כן שעשה תיקון בלזו או קורה, דהוי רה"י דאן, אלא וההיתר **אף שלא עירבו בו** דאי עירבו פשיטא ומבואר דלא התירו להוציא לכרמליה, וקצ"ע דמשמע לעיל ה"א דאין שבות עומד מפני כתבי הקודש, וע"ע לקמן ה"ג, אבל לא התירו להציל למבוי מופלש, והנה אי"ל דאיירי במהלך דבכל מקום אמר' 'מלכו אינו כמניה, ואי נימא במהלך ע"כ דמהלך כמניה דודאי שרי כדון טלטול במקום שלא נשתתפו בו, וס"ל לירי' דמיאי האי דרבנן להאי דרבנן, אבל פשיטא דאין לטלטל לכרמליה, אלא איירי בזוקק אליבא דר"ע, דאילו לחכמים הוזקק פטור.

לבן בתירא מצילין אף למפולש, דס"ל כר' יהודה בגשרים המפולשין דלר"י מטלטלין תחתיהן דאמר'י פי' תקרה יורד וסוהם, ולחכמים אין מטלטלין דל"א פי' תקרה אלא גי' מחיצות, וש"מ דרי"י ס"ל מופלש הוי רה"י ד"ח, וכן אמר ר' יהודה בהדיא.

פס"ו ה"ג

צו כמה סעודות התירו להציל מהדליקה, מצילין מזון ג' סעודות הראויים לאדם ולבהמה, לת"ק נפלה דליקה בליל שבת מציל ג"ס, ובשחרית ב"ס, ובמנחה סעודה אחת, ו**נַלְו' יוסי** לעולם מציל ג"ס כפי שיכתבה, שיש שאמרו דמתני' כר' נחמיה דאין כלי ניטל אלא לצורך אף שהוא כלי משלאכתו להיות, אבל לחכמים הדולק מונח אצל שבת ה"ג מציל יותר ממזון ג"ס, אבל אמרו דמתני' אף כרבנן דר' נחמיה דאי נימא דשרי להוציא כל צורכו יבוא להציל לצורך מחר, ואף לר' נחמיה בעי רק גזירה

והיינו טעמא דר' יוסי דמתני' דס"ל לעולם התירו מזון ג"ס, כיון דמעיקר הדין הכל מותר, אלא דמפני הגזירה לא התירו אלא ג"ס.

אין להוכיח דמתני' כר' הונדקס דס"ל אוכלים בשבת ד' סעודות, מהא דתני דבבלי שבת מציל ג"ס, דאיירי קודם שאכל.

נפלה דליקה ביו"כ אף לת"ק מציל סעודה אחת מפני הסכנה אבל לר' יוסי דמתני' פשיטא דמציל מזון ג"ס.

שיעור סעודה, **מצילין** לחולה וקטן בשיעור בינוני, ולרעבתן כדי מזונו, ו**בעירוב** לחולה וקטן כדי מזונו, ולרעבתן שיעור בינוני.

האם מותר להערים בהצלה ע"י שיזמן אורחים ש"א"ז לאכול וציל עבורם ויתאיר בשבילו, לת"ק אין מערימין, והיינו דתני מזמן אורחים ואחר"כ מציל, ולריב"י מערימין, והיינו דתני מציל ואח"כ מזמן.

איכא דתני **מכבים דליקה להציל כתבי הקודש**, והיינו ר"ש דס"ל דכביי לאו דאו', דהוי מלאכה שא"צ לגופה, וכ"ת דלאו כל השבתיים התירו י"ל דאין דבר משום שבות עומד בפני כתבי הקודש.

תני דאף **מטמאין כדי להציל** וכגון מע"ש, ואף אדם טמא יכול להציל אבל הק' דתני גבי תרומה 'בכל קודש לא תגע' וה"ג מע"ש והא דר"ש ס"ל פ"ח דתרומות תרומה דאוצא לאיבוד שרי לטמאותה היינו כשמכניסה כלים טמאים כדיון דאוצא לאיבוד לא איכפ"ל בטומאה, אבל ליגע בה ביד אסור דכ' 'לא תגע' [אחיעזר].

עוד שמצילין מהם, מצילין מיד עכו"ם שבא לגנוב וכו"ב, ומיד הנהדר ומיד המפולת ומיד כל דבר שאבד כמו שמצילין מההדליקה.

פס"ו ה"ד

הצלת כלי גדול, אף דהתבאר לעיל דאין מצילין יותר ממזון ג"ס, מ"מ מצילין סל מלא אפי' ק' ככרות, ועיגול של דבילה וחבתי יין, והיינו לא רק כר' יוסי דלעולם מצילין מזון ג"ס אף שלא לצורך, אלא אפי' לרבנן דס"ל דאינו נוטל אלא כדי צורכו משום דאין אוכלין וניטלין שלא לצורך, דסל הוי כסעודה אחת.

אומר לאחרים באו והצילו לכם והם חוזרים ונותנים לו, וטעם ההיתר לפי שהדרך להזמין אורחים בשבת, ואם היו פקחים עושין עמו חשבון לאחר שבת ולא היה שוכן שבת כיון דמתחילה לא ירדו ע"מ ק"ו, ונקרא פיקוח דע"י שישאיר האורח את מה שהציל עד לאחר השבת יתא זה כפקודו, כדנתני גבי השולא כדו יין ושמן דאין עמו מאמיני שחייור לו אחר השבת מניח שולא לעושה ועושה עם אביו חשבון אחר השבת.

להיכן מצילין לת"ק לחצר מעורבת אבל כתבי הקודש התירו אפי' לשאינה מעורבת, **ולבן בתירא** אף לחצר שאינה מעורבת דהתירו מפני הדליקה.

פס"ו ה"ה

עוד שמוציא מפני הדליקה לת"ק לחצר מעורבת, ולבן בתירא אפי' לשאינה מעורבת, כלי תשמישו לת"ק לובש ועוטף מה שיכול ללבוש ולעטוף, ו**נַלְו' יוסי** יח' בגדים שדרך בנ"א לצאת בחול, אבל לא יותר מזה, וחוזר ולובש ומוציא' ואין דל"י אינו מוציא אלא יח' בגדים, מ"מ יכול לרשטו לחזור וללבושו, **כן אומר לאחרים באו והצילו** עמי שכן הדין להשתאל בשבת ולכן אי"צ לומר הצילו לכם כיון דלא דמי לאוכלים וכלים שמוציא בידו, דשאני בגדים דלובשים והשתא מיהא צריך להם, [א.ה.] לכאזי כוננת הגרח"כ דהא דחזרו ולבוש אתיא ככ"ז כדכ' דשרי' ודלא כפי' הפנ"ם.

יח' בל"ם, מקטרו"ן מעיל עליו, נוקלי' לבוש ח"ב, **פונדא** אזור חלול מעל בגדיו, פליו"ן סדין לעטוף כולו, מעפורת לעטף ראשו, קולבין של פשתן בגד תחתון, חלוק של צמר שעל בשרו, שת"ת אנפלאות חתי' גרלים שקורין היים גרביים, שני סביריקין מטפחת האף ומטפחת היידיים ונגרתי הוי יוצאים דרך מלבושו, שני אבריקין על בתי שוקיים, ב' מעעלים, כובע שבראשו וחגור שבמתינו על חלוקו מבפנים, וסודרין שעל זרועו וצ"ל דגרסי' סודר כגי' הבבלי דאלי"ה הוו י'ט' כלים.

פס"ו ה"ו

צו גרם כיבוי, לר"ש בן גנס פורשין עור גדי לה המחרך אתר, האש, ע"ג שידה תיבה ומגדל 'קודם' שיאחז בהם האור, [אבל לא לאחר שאחז בהם האור דהוי כיבו בריים].

ספר שאחז בו לאחר מצד אחד נותן מים מצד שני, ואם כבה כבה, ואם אחו האור מב' צידיו פושטו וקורא בו ואם כבה כבה הנה אפש"ל דאחר שפושטו שרי ליתן מים אלא דאתי למימר דשרי לפושטו, אבל דעת הבי"ד דשרי רק באינו מתכוין לכבות את האש, ודעת הסו"ת דההיתר לפושטו רק כדי שלא יאחז האש, אבל אם תכבה האש הוי כיבו גמור, והראשונים פי' לירי' דאסור ליתן מים באמצע, ויש להביא ראיה מסמלת דלהלך דשרי' להתעטף, אבל לא לתירו ללשפון מים וצ"ע מ"ט אסור.

טְלִית שאחז בו האור מצד אחד נותן מים מצד שני, ואם כבתה כבתה, ואם אחז האור מב' צידיה מתעטף בה ואם כבתה כבתה.

נתינת כלים מפני הדליקה, לת"ק מחיצה מכלים מלאים או ריקנים שלא תעבור הדליקה, ור' יוסי אוסר בכלי חרש חזשים מלאים מים לפי שהם מתבקעין מהאור ומכבין את הדליקה וס"ל גרם כיבוי אסור.

נתן בפרק כירה שנותנים כלי תחת הנר לקבל ניצוצות ובלבד שלא יתן בו מים ואמר שמואל דהיינו כר' יוסי דס"ל גרם כיבוי אסור, ולפי"ז י"ל דת"ק ור' יוסי נח' אף בעשה מחיצה של מים, ולא נח' רק במחיצה של כלים מלאים מים הדאש לא תכבה אלא ע"י בתינת הכלים.

פס"ו ה"א

עכו"ם שבא לכבות אין אומרים לו כבה משום דאמריה לעכו"ם שבות, וכן אין אומרים לו אל תכבה מפני שאין שביתתו עלך.

ר' אמי הוציא כרוז בשוק הנכרים מאן דמכבה לא יפסיד, ואיל"ה התירו כן מחמת דהיתה סכנה, כיון דתני דדבר שיש בו סכנה לא יעשה בנכרים וקטנים אלא אפי' בגדולים ואפי' בישראל.

מעשה בשתיין שנפלה דליקה בחצרו של ר"י בן סמאי וירדו אנשי השלטון לכבותה, ולא הניח להם, דאמר הניחו לגבאי שיגבה חובו, ומיד קשר עליו ענן וכיבהו, ובמ"ז שלח להם ר"י בן סמאי סלע לכל אחד, ולאִיפרכוּם נ' דינר, ואמרו חכמים דלא היה צריך לעשות כן פ"י למחות בהם.

חד נפתי ע"ש מקומו, א"נ מוכר נפט, שהיה אוצרו סמוך לאוצר של ר' יונה, וכשנפלה שם דליקה בא לכבות, ולא הניחו ר' יונה, וכשאמר לו הנפתי שיקבל את האחריות על כך, הסכימו וכבתה האש.

ר' יודן דכפר אימי פרס טליתו על גדישו וברחה האש.

קטן שבא לכבות אין שומעין לו, ומוחין בו ואף שלא הגיע לגיל חינוך, מ"מ ששביתתו עלך, והא דתני ראו אותו מלמט עשבים אין את זקוק לו, י"ל דשאני עשבים דאין צורך בהם.

פס"ו ה"ח

כופין קערה ע"ג הנר שלא תאחז בקורה, וש"מ דכלי ניטל לצורך דבר שאינו ניטל, כשמואל דהתיר לכפות כלי על ביצה שנולדה ביו"ט, אבל שמעון בר י' נאי אמר דלא שמע מאבינו, אלא אחותו שמעה מאביו דסומכין לה כלי אבל אין כופין לה כלי.

כופין כלי על צואה של קטן שהיא מאוסה וא"א להוציאה לפי שהיא מוקצה, ואף דצואה היא מאכל תרנגולין ולא נולד הוא כיון דארוחיה בוכי, י"ל דאריי' ברכיכה שאינה ראויה לתרנגולין אלא ע"י מירוח ויחיש שיבוא לידי מירוח, וגי' הרשב"א בדצואה רברביא, דצריך למרחה.

כפיית קערה על עקרב, לת"ק כופין קערה על עקרב שלא ישן, ואמר ר' יהודה דריב"ז אמר דחושש בכך לחטאת דכיון דהעקרב לא רץ אחרינו, ולכן הסתפק ריב"ז אם חייב המשום צידה, והא דחשש לחטאת משום דס"ל מלאכה שאי"צ לגופה חייב עליה, [יח' שנה ישב ריב"ז בערב שם מקום ובאו לפניו רק ב' עובדות על כפיית כלי על עקרב, ועל מעשה דלהלן פ"ג ה"ב, ואמר ריב"ז גליל גליל שנאת התורה, סופך שתאה טרודה בגולנין].

פס"ו ה"ט

עכו"ם העושה בשביל ישראל, עכו"ם שהדליק את הנר לצורכו משתמש לאורו ישראל, אם בשביל ישראל אסור מדרבנן ואף לדעיל תני אין אומרים לו אל תכבה, הכא הישראל נהנה מהמלאכה עצמה, וכן הדין הדלתי אם לצורכו, או לצורך הישראל בממלא עיניו, ולא להשקות בהמתו, ובכבש לירד בספינה, ומעשה בר"ג חזקנים שהיו בספינה ועשה העכו"ם כבש לירד ממנה, ואמר ר"ג כששאלוהו דמותרים לירד בו.

עכו"ם שעשה לצורכו ולצורך ישראל, יש שהוכיחו דמותר מאז דעכו"ם הדליק נר בביתו שמואל התארח, ושמואל לצורכ פניו מהנר, וכשראה שמואל שהעכו"ם משתמש לפצור, החזיר פניו לנר וש"מ דשרי כיון דודאי הדליק גם לצורכו עצמו, ויש שדחו דשאני ביתו של אדם אלא מטריחין לצאת, אבל אמרו דא"כ לא היה לשמואל להסב פניו מהנר.

כל הכלים

פס"ו ה"א

קל כל הכלים שיש להם דלתות ונטלים בשבת עם דלתותיהן, אף שנתפרקו בשבת, אבל **דלתות הבית** אף אם נתפרקו בער"ש אסור לטלטלן בשבת לפי שאינם מן המוכן דאין תשמישן אלא בקרקע.

גזירת מוקצה בראשונה כל הכלים היו נטלין בשבת, **כיון שנחשדו** לחלל יו"ט ושבתות, כדכ' ב'ימים ההמה ראיתי ביהודה דורכים גיתות בשבת' וגו' אסרו את הכל ואפי' כלי שמלאכתו להיתר, **כיון שנתגדרו** הלכו והתירו עד שהתירו את הכל ופי' בבבלי דמתחילה התירו כלי שמלאכתו להיתר לצורך גופו ומקומו, ואח"כ התייר גם מחמה לצל, והתירו אף מלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו אבל לא מחמה לצל, ודוקא כלי שניטל באדם אחד ולא בשנים, וחזרו והתירו כל הכלים, מלבד מסר הגדול עשוי לקצוץ קורות, ויתד של מחרשה שעושין בו חריץ של תלם המענה בשדה, ומייחד לו מקום, ולר' יוסי אף הציפרין יתד לחפור קבר, ולרשב"ג אף ההוגי'ן ברזלים גדולים שמשליכין ביים להעמיד הספינה.

הלכות קודם שהתירו גזירת כלים, הנה **מדוכה של שום, לת"ק** מטלטלין אותה רק כשיש בה שום אגב השום, **ולרשב"ג** מדוכה קטנה הניתנת ע"ג השולחן מטלטלין אותה לפי שאין בה שום דהוי ככוס וקערה, והיינו קודם שהתירו גזירת כלים אבל לאחר שהתירו מטלטלין אף מדוכה גדולה ואף ללא שום.

קלוסטרטא בריח שנועלין בו הדלת וכיון דראשו עב ראוי לדרך בו שום, **לר' יהושע** מטטלה המן הצד מפתח זה ותולה בחברו, **ולר"ט** הוי ככל הכלים ומטלטלין אותו בחצר, הנה אי"ל דנח' בחצר שאינה מעוברת דא"כ מ"ט התיר ר"ט, אלא קודם שהתירו גזירת כלים, וס"ל לר"ט דהוי כן **מקלם שלא גזרו עליהם כלל** לפי שתשמישם תדיר, והיינו סכין קטנה לחתוך בה הלחם וה"ה כוסות וקערות, ומקצוע של דבילה, וזומי של ליסטרא כף גדולה שמסלקין וזומא של קדירה, וס"ל לר"ט דה"ג קלוסטרטא.

חצוצרת שופרות שהיו תוקעין בער"ש, וי"ג חצוצרות לפי שהשתנה שםם של השופרות, תוקע שלישית של ו' תקיעות בער"ש ומנחה בראש הגג, והיינו קודם שהתירו גזירת כלים, כיון דהוי כלי שאינו נלשאוב בו מים לגמעו התינוק, אבל חצוצרה ישרה אינה ראויה אלא לתקוע.

צננים שנותנים בין חלה לחלה בלחם הפנים ליתן אויר בניהול שלא יתעפשו, ותני בפרק שתי הלחם, דאין סידור הקנים ולא נטילתן דוחה שבת, אלא מסלק בער"ש, ונותן במ"ש של הלחמים החודשים, והיינו קודם התרת גזירת כלים, וכן **מקלות** שהיו מפשטיין בהם את הפסח, ובער"ש שחל בשבת אמר ר"א דהיו נותנים ידו על כתף חברו, והיינו קודם התרת גזירת כלים.

לוחין של ספינה אין מטלטלין בשבת דמיוחדים לספינה ואם השתמשו בהם לכיסוי הכלים **י"א** דמטלטלין בשבת, **ולאבימי בשם ר' לא** אף דתני לקמן דמטלטלין כיסוי הכלים ה"מ שיחא עליהם תואר כלי שהתקינו לכך ע"י מעשה.

כלי הניטל ע"י כמה בני"א, כלי הניטל בשתיים ניטל בשבת, וכלי הניטל בד' או ה' בני"א, **י"א** דאינו ניטל דמייחד לו מקום, אבל **לר"ז** ניטל בשבת, וכן ס"ל לר' מנא דהוי נערים שטלטלו ספסל, וסייעו בידם ר"י בן יו' והזקינים.

קרנן של בית רבי, מטלטלין בשבת, ול"א דלי טלטלו מחמת דאין תשמישו רק במקומו, וכן אמרו דמטלטלין קופות הגדולות וסוגין סלים הגדולים אף שאין תשמישן אלא במקומם.

כלי האורגים כובד העלין והתחתון ניטלין בשבת, והעמודים של האורגים, בבבלי שהיו תוקעין אותו בקרקע אין מטלטלין דאתי לאשווינו גומות שנהיו במקום העמודים, ובא"י מטלטלין של שאין מכניסים קרקע, קנים וחבלים של קרויים עוד כלי האורגים, **י"א דר' יוחנן** של **לר' יהודה** **בן לוי** והתיר, **וי"א דר' יוחנן** **שאל ר' יהודה** **בן לוי** ואמר לר' שאינו מטטל אף בחול משום שחם עליהם ולכן אין ניטלין.

פס"ו ה"ב

קא טלטול **כלי שמלאכתו לאיסור**, **קורנן** ניטל לפצוע אגוזים, **קורנדום** לחתוך דבילה, **מגריה** כעין סכין עם פנימות

לגור הגבינה, **מגריפה** לגרורף הגרוגרת, **רחת ומלגו** שבגור תלת זמונות לקטן, **כוש וכרכו** כלי האורג **לחתוב** בו ולאכול כל מאכל רך, **מחט** ליטול את הקוץ, **ומחט של סקאין** שהיא גדולה לפתוח את הדלת למי שאבר מפתחו.

טלטול לצורך מקומו, מבורר בהג"ל דאין מטלטלין אלא לצורך גופו אבל לא לצורך מקומו, וכן ס"ל לר' נחמיה גבי כלי שמלאכתו להיתר, וה"נ כלי שמלאכתו לאיסור, א"י מתי' בקורנש של אגוזים, וכן כל הנך איירי בייחוד ודוקא בכלי שמלאכתו להיתר התיר ר' נחמיה, **ומודים חכמים לר' נחמיה** בזיירא כלי עץ שכובשין בהם גרבים, **זמורה** כלי שהוכנס חובט בו את הנבגים על האנן שמלבו, ובמכונה יתידות המוכנים לנפץ בהם משי, והני כלים כיון דמקפיד עליהם שלא יעשו משיח דעתם מהם, ודמי דאין מטלטלין כלל והיינו כפי' הנ"ל דר' נחמיה אסר כלי שמלאכתו לאיסור בכל אופן, ושמא מודים חכמים דלצורך מקומו אסור.

תשמיש שאינו עיקרי בשבת ובטומאה, כלי שמלאכתו לאיסור לחכמים מטלטלין לצורך גופו ומקומו, אבל לא מחמה לצל, והקילו בשבת דאף שאין עומד לכך, ומאיידן והחמירו לענין טומאה דלדלופקי טמאה מפני שהשמש אוכל עליה וכן בסיס שלה לפי שהשמש עומד עליה ואף שאין עומד לכך.

ר' אבהו התיר ליתן תחבושת על העין לפי שאינה מרפאת אלא מוציאה את הריר, ודמי למחט דשרי במתני' לטלטלה להוציאה בל את הקוץ וכן דתני פ"א ה"ה דנותנים קלוירת רק מער"ש אבל לא בשבת, י"ל דהתם איירי בעבה שהוא לרפואה, ומ"מ אין מגבלין סם הקלוירת ביו"ט לפי שאינו אוכל נפש.

פס"ו ה"ג

קנה של זיתים שבודקים בו את הזיתים במעטן אם נתרככו כל צרכן ע"י שמוציא בודק אם מלוכלך במשקה, אם יש מקבל שום בראשו כעין פקק בראשו, ומחמת כן אינו פשוטי כלי עץ, כמקבל טומאה, ואם אין קשר בראשו אינו מקבל טומאה, ובין כך ובין כך ניטל בשבת, **ותני שמואל** דהיינו קנה ששולה בו את הזיתים, אבל קנה שבודק בו היו פשוטי כלי עץ ואינם מק"ט.

קנה לפקוק בו החלון שהוא כעין מפתח, **לחכמים** אם קשור בחבל ותלוי בחלון פוקקין בו, **ולרשב"ג** אם מתוקן לכך מטלטלין ואף שאינו קשור ותלוי.

נגר יתד שתוחבין בחור באיסקופה לנעיל הדלת, **ומצאו** בבית רבי שהוא קשור אף שאינו תלוי אלא נגגר וס"ד דתליא במח' הנ"ל ורבי עביד דלא כרשב"ג אבוי דא"ב ע"כ נמי תלוי, ולא לחכמים דא"כ לא בעי קשור, אלא אמרו דס"ל כרשב"ג ומודה בנגר דבעי קישור כיון דהשני קנה שנוטלו ועשה כמתח' את, נגר בעי קישור לאו משום טלטול אלא משום איסור בנין, ונגר שאני דאי לאו קשור נראה כמסויף על הבנין.

פס"ו ה"ד

כל הכלים נטלים בשבת ואפי' כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו, מלבד מסר הגדול לקצוץ קורות, ויתד של מחרשה לעשות חריץ של תלם המענה.

כל הכלים שמלאכתן להיתר לת"ק ניטלין לצורך ושלא לצורך, **ולר' נחמיה** ניטלין רק לצורך - **י"ג** לצורך דת"ק ור' נחמיה היינו לצורך גופו ור' נחמיה אסר לצורך מקומו, אבל לחכמים שרי לצורך מקומו, **וי"ג** דצורך היינו לצורך גופו ומקומו, ור' נחמיה אסר מחמה לצל, אבל לחכמים התירו אף מחמה לצל.

ר' יהודה בשם שמואל אמר דהלכה כר' נחמיה הנה לב"ש אין כלי ניטל אלא לצורך דבר הניטל, ולב"ה דניטל לצורך ושלא לצורך, ואמרו דלא נח' על המלאים באוכל שמטלטלין אותן מחמה לצל אגב האוכל, דבאכול שרי אף מחמה לצל, וצ"ל דאריי' באוכל שצריך לו לבו ביום, כדכ' השו"ע שח' דאוכלין של אותו היום מותר לטטל אפי' שלא לצורך כלל, וכן לא נח' על הריקנין שיש בדעתו למלאותן דהוי צורכן, אלא נח' בשאין בדעתו למלאותן, דאי"ז אלא לצורך הכלי, **וממצא בו שר' כר' נחמיה** ותקף הלכתא אהלכתא.

פס"ו ה"ה

שברי כלים של כלים הניטלין, לת"ק שרי לטלטלן אם עושין מעין מלאכה, כגון שברי עריבה לכסות בה פי החבית, ושל זוככית לכסות פי הפח, **ולר' יהודה** מטלטלין אותן רק אם עושין מעין מלאכתן כגון שברי עריבה לצוק לתוכן מקפה, ושל זוככית לצוק לתוכן שמן ואמרו בבבלי דמח' דוקא בנשברו בשבת, דס"ל לר' יהודה דכיון דאינו מוכן למלאכה אחרת הוי נגוד כלפי המלאכה האחרת.

להערות והארות וקבלת הגליון, ניתן לפנות במייל: lishne.klile@gmail.com

כמו"כ ניתן לקבל את הגליון בנקודות ובמייל של 'מכון תמצית הש"ס': 7692282@gmail.com